

KERKBEHEER

In deze uitgave:

- Nieuw Hydepark feestelijk in gebruik genomen
- Hoofdbestuur en afdelingen praten bij over ontwikkelingen rond 'Kerk 2025'
- Wierook en pepermunt in de krimp

VERENIGING VOOR

KERKRENTMEESTERLIJK

BEHEER IN DE PKN

Optimaal sparen? SKG!

Gemeenten en kerken die behoren tot de Protestantse Kerk in Nederland kunnen bij Stichting Kerkelijk Geldbeheer sparen, lenen en hun betalingsverkeer regelen. Bovendien biedt SKG Online u de mogelijkheid digitaal betalingen te verrichten. SKG werkt zonder winstoogmerk. Met gunstige rentepercentages en lage kosten voor betalingsverkeer.

Want ons motto is: *Geld van de kerk voor de kerk!*

www.skggouda.nl

DEN HOED
aannemers

De ambachtelijke bouwver

Den Hoed Aannemers B.V.
Bergambacht 0182 - 351 225

Gespecialiseerd in **restauratie** en **onderhoud** van uw **kerkgebouw**

Kijk voor referenties en meer info op www.denhoed.nl

■ RESTAURATIE ■ ONDERHOUD ■ NIEUWBOUW

Heeft u ons gemist?

Ook na het congres kunt u ons ontmoeten!

Herbestemming?

Breder gebruik?

Ander kerkelijk gebruik?

Afstoot?

Onderzoek?

Advies & Management?

Uitbreiding of nieuwe locatie?

KAAd der kerkadvies

Kampen | Rotterdam | T 06 24491848 | E info@kaader.nl | I www.kaader.nl

FRAUDE IN DE KERK

Bijna alle organisaties hebben te maken met financiële geldstromen, ook kerken. Waar men te maken heeft met geld kan ook misbruik en fraude voorkomen. In het ergste geval kan dit zelfs het voortbestaan van de organisatie bedreigen. Daarnaast kunnen bestuurders persoonlijk aansprakelijk zijn wanneer zij onvoldoende maatregelen hebben genomen om fraude te voorkomen.

De laatste tijd is fraude een steeds meer voorkomend onderwerp in het nieuws. Dat ook de kerkgemeenschappen hier niet aan ontkomen blijkt uit koppen zoals “penningmeester biecht kerkfraude op” en “penningmeester parochies veroordeeld voor verduistering”.

Fraude- en Geldswaardenverzekering

Fraude is helaas nooit helemaal te voorkomen. Wanneer de fraude wordt ontdekt is de fraudeur uiteraard verantwoordelijk en deze zal het gefraudeerde bedrag terug moeten betalen. In de meeste gevallen valt van de spreekwoordelijke kale kip niet veel meer te plukken. Voor dergelijke gevallen biedt de fraude- en geldswaardenverzekering deels uitkomst. Het doel van deze verzekering is de verzekerde schadeloos te stellen bij verlies van geld en/of geldswaardig papier als gevolg van frauduleuze handelingen gepleegd door vrijwilligers, personeel en/of derden. Op de site van de VKB is deze verzekering te vinden. Er kan hierbij worden gekozen uit drie varianten met verschillende verzekerde bedragen.

Voorkomen van fraude

Het sluiten van een verzekering is verstandig maar voorkomt geen fraude. Het is dan ook van belang dat voldoende maatregelen worden genomen om fraude te voorkomen of zo snel mogelijk te ontdekken om de schade te beperken. Wanneer u met het kerkbestuur over het beheer van geld zorgvuldige afspraken maakt zal dit de kans op misbruik en fraude aanzienlijk verkleinen. Juist van kerken mag worden verwacht dat goed wordt omgegaan met het beheer van geld dat vaak door de leden en/of begunstigers bijeen is gebracht.

Maatregelen

Enkele preventieve maatregelen die de kans op fraude aanzienlijk beperken zijn de volgende:

- **Beperk het contante geldverkeer**
Streef ernaar om alle ontvangsten en betalingen per bank te laten plaatsvinden. De kans op diefstal wordt hierdoor kleiner. Bovendien wordt geldverkeer via de bank automatisch geregistreerd. Wanneer toch met contant geld wordt gewerkt zorg dan voor sluitende procedures. Beperk bijvoorbeeld de hoeveelheid geld in de kluis (let op de maximale waardeberging) en stort boven dit bedrag altijd direct af. Laat bij collectes met een onzekere opbrengst altijd geld tellen door twee personen die de getelde bedragen noteren en daarvoor tekenen. Maak gebruik van collectemunten of

collectebonnen. Het gebruik hiervan telt bovendien mee voor de giftenaftrek inkomstenbelasting.

- **Periodieke controle van alle betalingen**
Zorg ervoor dat iemand anders naast de penningmeester bijvoorbeeld maandelijks alle betalingen en geldopnames controleert. Deze controle dient plaats te vinden aan de hand van de originele dagafschriften van alle bankrekeningen of zoals tegenwoordig gebruikelijker is door het raadplegen van alle mutaties via internet(bankieren).
- **Jaarlijkse controle door de kascommissie**
Controle door de kascommissie is wettelijk verplicht voor elke vereniging en statutair verplicht voor veel stichtingen. Deze maatregel zou eigenlijk bij geen enkele kerk mogen ontbreken.
- **Afspraken over betalingen aan bestuursleden**
Zorg dat schriftelijk wordt vastgelegd of, en zo ja welke vergoedingen bestuursleden mogen declareren en binnen welke termijn dat moet gebeuren.

Naast bovengenoemde maatregelen zijn er nog meer preventieve maatregelen te noemen zoals:

- betalingen boven een bepaald bedrag alleen door de penningmeester laten doen na flattering door een ander bestuurslid;
- het factuuradres niet gelijk laten zijn aan het adres van de penningmeester;
- (bank)limieten instellen voor het maximale bedrag dat per dag mag worden overgeboekt;
- bij investeringen boven een bepaald bedrag altijd minstens 3 verschillende offertes aanvragen.

Kortom, het toepassen van diverse preventieve maatregelen in combinatie met een fraude- en geldswaardenverzekering biedt de beste bescherming tegen fraude.

Voor meer informatie verwijzen wij u graag naar de speciale website: www.vkb-verzekeringen.nl. Hierop treft u alle informatie aan en kunt u zich eenvoudig aanmelden voor deze verzekering waarvan inmiddels veel gemeenten al gebruik maken! U kunt ook contact opnemen met:

Dimfie van Sundert
Klantadviseur
010 40 60 520
info.vkb@mmc.com

KERKBEHEER

Colofon

Dagelijks bestuur VKB

Mr. P.A. de Lange, Piershil, voorzitter
Drs. C. de Raadt, Bodegraven, vice-voorzitter
W.G. Roseboom, Nieuwegein, secretaris en
2e penningmeester
Drs. H. van der Wal, Heino, 2e secretaris
Drs. H. van der Burg, Bedum,
penningmeester
Ir. B.P. de Wit RTD, Sprang-Capelle, lid
G. Koffeman, Oudewater, lid

Ereleden

D.G. Bijl en drs. G. van Soest

Redactie

W.G. Roseboom, voorzitter, J.C. Riemersma,
drs. J.M. Aarnoudse en R.M. Belder,
eindredacteur

Centraal Bureau

Nicolaas Maessingel 271D,
3311 KS Dordrecht
E-mail: info@kerkrentmeester.nl;
Tel. 078 - 639 36 66, fax. 078 - 631 59 49
Website: www.kerkrentmeester.nl

Postadres administratie en redactie

Postbus 176, 3300 AD Dordrecht

Abonnementen

Abonnementsprijs per jaar voor leden van
de VKB: 1 t/m 5 abonnementen € 25,-
per abonnement; 6 t/m 10 abonnementen
€ 23,- per abonnement en 11 en meer
abonnementen € 21,- per abonnement.
Abonnementsprijs voor niet-leden
€ 28,- per abonnement.
Deze prijzen zijn exclusief 6 pct. BTW.
ISSN 1568-8712

Vormgeving

Grafisch Bureau DUS BV, Rotterdam

Druk

GrafiServices

Oplage

6.000 ex.
© mei 2016

Foto omslag

Laurenkerk te Weesp

INHOUD

De kous is nog niet af	137
Nieuw Hydepark ("een klein wonder") feestelijke in gebruik genomen	138
Hoofdbestuur en afdelingen praten bij over ontwikkelingen rond 'Kerk 2025'	140
Met Kerkbalans het jaar rond	141
Leven rondom de Dorpskerk ook voor het dorp belangrijk	143
"Pachters van landerijen: kurk waar kerk op drijft"	145
Nieuwe naam voor "Terbantster Tsjerke"	145
"Wierook en pepermint in de krimp"	147
Kalender voor kerkrentmeesters	149
De orgelbank	151
Feenstra vindt beëindiging doorgeven van GBA-gegevens onbegrijpelijk	154
Zonnepanelen op Oostpoort hervormd Gouda	
Kerkbalans 2017	155
Liudgerkerk Oldehove heropend	155
Lebuïnuskerk Deventer luidt noodklok	156
Mitterreither orgel in Koepelkerk Berlikum (Fr.) gerestaureerd	156
Orgel Tietjerk kan weer jaren vooruit	156
Onderhoud aan Grote Kerk Breda: dé Nassaukerk van Nederland	157
Koninklijke onderscheidingen bij Lintjesregen 2016	158
Nieuw restauratieplan Schnitgerorgel in Zwolle	158
Boekje verschenen over beheer van kerkgebouwen in tijden van krimp	160
Festival in historische kerkjes Groningen	160
Kerk Grijskerke te koop	160
Onderscheidingen van de VKB	161
Insignes van de Protestantse Kerk in Nederland	162
Tekort van € 20 miljoen voor herstel Eusebiuskerk Arnhem	162

Voorzitterskolom

Mr. Peter A. de Lange

De kous is nog niet af

Van vroeger is de uitdrukking: de kous is af. Einde discussie, zaak beslecht. Waar denk je aan bij dat gezegde? Is het niet aan breiende oma's die een paar kousen aan het afmaken zijn? Dan staan we op het verkeerde been. Het is potjeslatijn, ontleend aan de taal van de middeleeuwse kerk. Het hoogste gezag in de kerk van Rome is de heilige vader, de paus. Wanneer hij een besluit heeft genomen, is de zaak afgedaan. Papa locuta, causa finita. De paus heeft gesproken, de 'kous is af'. In onze kerk is de generale synode het 'hoogste' orgaan. Tussen aanhalingstekens, want het betreft de zaken die de gehele kerk aangaan.

Een 'meerdere' vergadering is niet meerder vanwege superioriteit in gezag, maar omspannt een groter geheel van de kerk. Alle gezag in de kerk wordt alleen ontleend aan het gezag van de Heer van de kerk en aan diens woord. Ondertussen heeft de synode gesproken. Twee majeure nota's voor de toekomst lagen op de tafel van de aprilvergadering. De synode heeft het laatste woord, zo heet het dan. Synode locuta, causa finita. Beide werden unaniem aanvaard. We krijgen dus elf regio's met elf full time regiopredikanten. En de dienstenorganisatie gaat fors en grondig reorganiseren. Bestuur van de dienstenorganisatie en moderamen van de synode hebben bijna alles binnen kunnen halen van hun voorstellen. Ze lagen in de lijn van eerdere discussies in de synode, en ze werden met overtuiging gepresenteerd als het enig nodige voor de aankomende tijd.

Ondertussen is op één punt de kous echter nog niet af. Dat is de manier waarop mobiliteit van predikanten bevorderd moet gaan worden. Predikanten vormen de helft van de synodeafgevaardigden. Zij – maar zij niet alleen – zijn er in geslaagd zoveel kanttekeningen te plaatsen bij de voorstellen die er lagen, dat die zijn aangehouden. De strengste optie van de algemene terminering van twaalf jaar in één gemeente voor een gemeentepredikant is sowieso van tafel. De zachtere optie moet in een breder kader van flexibilisering, werkgelegenheid en teamwork naast mogelijke andere opties opnieuw besproken worden.

Als VKB vinden we dat het tijdige reorganisatievermogen van plaatselijke gemeenten versterkt moet worden. De vorm van de huidige rechtspositie van gemeentepredikanten is niet het grootste probleem. Wel de gelijkstelling van een levenslange roeping aan een levenslange garantie van inkomen te verzorgen door een plaatselijke

gemeente, dan wel de kerk. Een inwendige roeping werd altijd pas bevestigd gezien door een daadwerkelijk beroep. Een daadwerkelijk beroep kan alleen bij voldoende draagvlak voor het levensonderhoud voor de predikant en zijn mogelijke gezin. Als dat draagvlak erodeert, en er komt geen ander beroep, zou het dan toch kunnen zijn, dat de (voltijds) predikantsroeping (voorlopig) tijdelijk was, of dat men in ieder geval in een tentenmakersbediening verder zou moeten? En zouden we dan niet de (gedeeltelijke) afbouw uit de taboesfeer moeten halen en die meer 'normaliseren'?

Tijdens dezelfde synode werden er vragen gesteld bij de afbouw van het studentenpastoraat, maar niet bij het feit dat dit gebeurt door het niet verlengen van tijdelijke contracten waarmee deze studentenpredikanten werken. Zijn dat ambtelijk gezien dan andere predikanten dan gemeentepredikanten? Wij gaan het aankomend jaar graag verder in gesprek rond flexibilisering, werkgelegenheid en teamwork voor predikanten. Want deze kous is nog niet af.

Handoplegging

Nieuw Hydepark ("een klein wonder") feestelijk in gebruik genomen

Hella van der Wijst in gesprek met ds. G. de Fijter

Rook Belder

Sinds 1951 heeft één van de rechtsvoorgangers van de Protestantse Kerk in Nederland, de Nederlandse Hervormde Kerk (NHK), het landgoed Hydepark in gebruik. Begin jaren zestig is een locatie gebouwd waar de generale synode van de NHK regelmatig vergaderde.

Verder vonden er de bijeenkomsten plaats met predikanten die daar de permanente educatie volgden, zoals dat de laatste jaren genoemd wordt. Maar het gebouw voldeed niet meer aan de hedendaagse eisen. Bovendien was de accommodatie van het enkele honderden meters verderop gelegen Roosevelthuis verre geschikt om gasten, vaak mensen die vaak

zwaar gehandicapt zijn, een passende vakantieweek te bieden.

Dat was dan ook de reden dat de generale synode eerder besloten had het oude Roosevelthuis te vervangen door een zorghotel en tevens conferentiecentrum te bouwen met als naam "Nieuw Hydepark" dat gelegen is op het landgoed Hydepark te Doorn op de Utrechtse Heuvelrug. Dit nieuwe zorghotel/

conferentiecentrum Nieuw Hydepark werd op vrijdagmiddag 15 april jl. officieel in gebruik genomen. Enkele honderden personen waren aanwezig om dit feestelijke gebeuren bij te wonen.

Geloof, hoop en liefde

De algemeen directeur van de Dienstenorganisatie, de heer H. Feenstra, had de leiding van de plechtige ingebruikname.

Dr. A.J. Plaisier

De opening stond in het teken van de drie pijlers van het gebouw: Geloof, Hoop en Liefde. Deze pijlers zijn gebaseerd op de Bijbeltekst die op de gedenksteen bij de ingang staat: "En nu blijven geloof, hoop en liefde, deze drie, maar de meeste van deze is de liefde" (1 Korinthe 13 :13).

Het programma was erg goed in elkaar gezet. De gasten verzamelden zich om 13.30 uur voor het gebouw dat van een feestelijk lint voorzien was. Om 13.45 uur stelde Hella van der Wijst, presentatrice van het EO-programma 'Geloof en een Hoop Liefde', enkele vragen aan de doelgroepen van Nieuw Hydepark.

Geloof

Als eerste sprak zij met ds. G. de Fijter, voorzitter van de werkgroep fondsenwerving voor nieuw Hydepark. Ds. De Fijter stelde dat hem

H. Feenstra

Hella van der Wijst presenteert de opening

iedere keer opnieuw gebleken is dat wanneer harten van mensen geraakt worden, de portemonnee open gaat.

Hoop

Daarna sprak Hella van der Wijst met mevr. Baayen-Op 't Land, die vindt dat er voldoende historische redenen zijn dat het Nieuwe Hydepark op deze locatie thuishoort.

Liefde

Tenslotte vroeg zij de heer en mevrouw Verplanken van de Zeelandgroep, die deze week in het Nieuwe Hydepark verbleef, naar hun motivatie. Beiden doen dit werk al gedurende 39 jaar uit liefde voor hun medemensen.

Een klein wonder

Na het zingen van lied 280 onder begeleiding van Urker MANS Formatie, sprak dr. A.J. Plaisier. Hij noemde het een klein wonder, want de nieuwbouw van Nieuw Hydepark is binnen de planning en het budget gebleven. Iets wat maar zelden voorkomt bij dit soort projecten, waarvoor hij voor de heer Gerrit Westerveld, die de projectleider was, een warm applaus vroeg. Het is een huis van Geloof, Hoop en Liefde, terwijl de kapel het kloppend hart van het huis vormt.

Nieuw Hydepark is een locatie voor predikanten, studenten en groepen gemeenteleden. Het huis is een symbool waar mensen vanuit hun diaconale verantwoordelijkheid omzien naar elkaar. In deze tijd van kerken afstoten, wat met de nodige

pijn gepaard gaat, mogen wij aan een Kerk bouwen. Dr. Plaisier hoopt dat het Nieuwe Hydepark een huis voor velen mag zijn.

Hierna sprak de burgemeester van de gemeente Utrechtse Heuvelrug, de heer Naafs. Hij wees op de goede samenwerking tussen kerk en de burgerlijke overheid. Het is belangrijk dat we elkaar weten te vinden. Hij spreekt de hoop uit dat de generale synode, die volgende week in vergadering bijeen komt, het besluit neemt om haar definitieve vestiging van Utrecht naar Doorn te verplaatsen. Hij is erg ingenomen met dit fraaie gebouw in een parkachtige omgeving.

Tenslotte nodigde de algemeen directeur, de heer Haaije Feenstra, ds. Arjan Plaisier, burgemeester Frits Naafs en Hella van der Wijst uit om het lint door te knippen en het gebouw daarmee in gebruik te nemen. Hierna gaf mevr. Nouwens, woordvoerder van de Protestantse Kerk in Nederland, een korte uitleg over de rondleidingen die daarna volgden. Iedereen was in de gelegenheid om rond te lopen of om onder begeleiding van één van de gidsen het gebouw te bekijken.

Na afloop was er een drankje en een hapje, terwijl deze feestelijke ingebruikneming werd afgesloten met een vesperdienst voor de vakantiegroep Zeeland die deze week in het Nieuwe Hydepark vertoefde.

Hoofdbestuur en afdelingen praten bij over ontwikkelingen rond 'Kerk 2025'

Dit is een impressie van de vergadering van het hoofdbestuur van de VKB en de delegaties van de afdelingsbesturen op zaterdag 5 maart 2016 te Putten. In maart komt het hoofdbestuur van de VKB altijd samen voor een overleg met vertegenwoordigers uit de provincies. In deze tijd voor (een dit jaar vroeg) Pasen zijn ongeveer 25 kerkrentmeester-bestuurders uit het hele land bijeen gekomen. De bijeenkomst staat voor het grootste deel in het teken van bijpraten rond ontwikkelingen na de besluiten over 'Kerk 2025' van de Generale Synode van de Protestantse Kerk in november 2015. Welke consequenties hebben deze besluiten voor de kerk, de plaatselijke gemeenten, de kerkrentmeesters, de VKB en het bureau van de VKB?

Opening en moment stilte

Na de opening - met het oog op de tijd voor Pasen met het lezen van Genesis 22 - staat voorzitter De Lange stil bij het overlijden van het VKB-erelid de heer Th. Van Hazel. De vergadering neemt een moment stilte in acht. Daarna gaat de voorzitter voor in gebed.

Na een voorstelronde voor nieuwe gezichten meldt de heer Aarnoudse, directeur van het VKB-bureau, dat er een boekentafel is met materialen van de VKB. De voorzitter sluit er bij aan door aan te geven dat men ook voor de afdelingsvergaderingen demo-sets kan aanvragen in Dordrecht.

Consequenties 'Kerk 2025'

Zoals gezegd gaat het grootste deel van de vergadering op aan het bijpraten en discussiëren over de (mogelijke) gevolgen van 'Kerk 2025' en de reorganisatie van de Dienstenorganisatie in Utrecht

Voorzitter De Lange schets de stand van zaken rond 'Kerk 2025'. De situatie van veel plaatselijke kerken is zorgwekkend. Kerkrentmeesters hebben de neiging om in operatie te schieten, begrijpelijk, want je wil concreet

zaken oplossen en gaten dichten. Maar bij elkaar opgeteld gaat het om ontwikkelingen die om een gezamenlijk beleid vragen. In die zin is de beweging die met 'Kerk 2025' is ingezet door de VKB positief begroet. Het is geen tijd meer van 'pappen en nathouden'. De kerk moet in de positie blijven om te kunnen doen waarvoor ze op aarde is: de boodschap van het Evangelie verkondigen. De beheerskant moet dat faciliteren. Maar er zijn wel nieuwe wegen nodig. De VKB heeft dat al een aantal jaren terug aangekaart en ook via 'Kansen voor kerken' contouren geschetst. De kerk is daarop ingegaan, maar zet ook eigen accenten.

De VKB beweegt positief-kritisch mee

Vice-voorzitter De Raadt gaat in op het synodebesluit: "De synode heeft het rapport 'Waar een Woord is, is een weg' unaniem aanvaard. Dat heeft nieuwe uitgangspunten gecreëerd. De VKB beweegt mee. De vier springende thema's voor kerkbeheer zijn de middenstructuur van de kerk (nieuwe regioclassis en functie regiovoorzitters, het lijken er elf te worden), het terugschroeven van het advieswerk vanuit het landelijk apparaat, de mobiliteit van de predikanten en de positie van de kerkgebouwen. Wij hebben gezegd: we gaan niet in de contramine, maar we denken mee om zoveel mogelijk de uitwerking in een goede richting te beïnvloeden, waarbij het versterken van plaatselijke gemeenten, en 'local ownership' ijkpunten zijn. Het is echter een spannende agenda. Hoe vullen we het 'gat' dat gaat vallen als het advieswerk wegvalt. Wat betekent dit voor het quotum? Welke bevoegdheden gaat de regiovoorzitter krijgen in beheerszaken in plaatselijke gemeenten. Is er een tendens tot centraliseren?"

De heer De Lange vult aan: "Er zijn gesprekken geweest met de leiders van de landelijke kerk, maar ook met het (haast) voltallige bestuur en de staf van de Dienstenorga-

VELLEMA TORENUURWERKEN

Vellema Torenuurwerken is al meer dan zestig jaar gespecialiseerd in reparatie, restauratie en periodiek onderhoud van (monumentale) torenuurwerken en klokken. Vellema combineert kennis en respect voor historische- en monumentale waarde met de vele mogelijkheden van toepassing van eigentijdse (automatiserings)technieken.

Kijk op onze website voor meer informatie of bel ons voor een vrijblijvende afspraak: **0518 43 22 99**.

VELLEMA
TORENUURWERKEN

Lid van UNETO-VNI

VELLEMA. PASSIE VOOR MENS EN TECHNIEK.

VELLEMA TORENUURWERKEN - GRIENEDYK 48 - HALLUM - WWW.VELLEMA.NL

TOINE DAELMANS

LUIDKLOKKEN & TORENUURWERKEN

Stipdonk 16, 5715 PC Lierop
Toine Daelmans: 0492 54 55 77
Ralf van Veghel: 06 460 656 21
info@daelmans.com - www.daelmans.com

nisatie. We herkennen dat we verschillende invalshoeken kunnen hebben, maar een gemeenschappelijk belang. Toch blijven we ook bezorgd over een te grote top down benadering. Hoe komen we tot een gezamenlijke koepel ten behoeve van niet-commerciële ondersteuning van plaatselijke kerken in beheerszaken. We willen één administratief loket, door de kerk gelegitimeerd. Maar ook beschikbaarheid van kerngegevens om per regio proactief beleid te kunnen maken, in gezamenlijkheid. De Kerk gaat uit van het terugbrengen van de eigen inzet, en wil verder met 'vrijwillig waar kan, betaald waar het niet anders kan'."

Er volgt een levendige discussie waarin het advieswerk van de landelijke kerk in relatie tot de quotumafdracht aan de orde komt, focus op kleinere gemeenten, de noodzaak tot maar ook de weerstand tegen samenwerking tussen genabuurde gemeenten. Ook goede voorbeelden worden overigens genoemd. Tevens wordt uitgebreid gesproken over de positie van predikanten.

Consequenties voor het VKB-bureau

Naar aanleiding van dit agendapunt krijgt de heer Aarnoudse als directeur van het VKB bureau de gelegenheid te schetsen wat de huidige ontwikkelingen voor het bureau zullen gaan betekenen. Het zal gaan om vernieuwing van de communicatiemiddelen, het uitbouwen van het bureau als kenniscentrum, dienstverlening op maat, waarbij we betaalde dienstverlening in het pakket zullen moeten opnemen voor mogelijk langere trajecten en het vitaal houden van een slagvaardige vereniging (bestuurlijke procedures, verjonging).

Wat betreft het congres op 16 april onder de titel 'Kerk in uitvoering' roept de voorzitter alle aanwezigen op hun provinciale achterban te motiveren aanwezig te zijn en deel te nemen aan de discussies. Het is van belang dat de vereniging het bestuur steunt met inhoudelijke feedback op de thema's die nu zo cruciaal spelen. De week daarna zijn immers de nieuwe synodezittingen.

Met Kerkbalans het jaar rond

Mei

Jaarrekening

In de maand mei zullen de meeste jaarrekeningen door de kerkenraden zijn vastgesteld. Omdat de gemeenteleden er recht op hebben te weten hoe het met de gemeentelijke financiën gesteld is, is het belangrijk wanneer de jaarrekening, voorzien van een duidelijke toelichting, in het kerkblad wordt afgedrukt. De opbrengst van de actie Kerkbalans vormt een belangrijk deel van de inkomsten van de gemeente.

Met name enkele balansposten verdienen daarbij de nodige toelichting. Dat geldt o.a. met name voor bepaalde reserveringen (bestemmingsreserves) in het kader van de instandhouding van (monumentale) kerkgebouwen, waarvoor (overheid)subsidies zijn ontvangen. Ook de exploitatie van kerkelijke begraafplaatsen waarvoor vaak afkoopsommen zijn ontvangen en waarvoor de gemeente voor een groot aantal jaren verplichtingen jegens rechthebbenden op zich heeft genomen, vraagt toelichting.

Toezeggingen

Veel gemeenteleden spreiden hun betaling voor de vrijwillige bijdragen over het gehele jaar. Bij een groot aantal leden wordt deze periodieke betaling trouw gedaan, maar een aantal gemeenteleden moet soms hieraan herinnerd worden. De gemeenten die hun kerkelijke bijdrage-administratie geautomatiseerd hebben, kunnen direct nagaan welke gemeenteleden nog niet betaald hebben en hen een herinnering daarvoor zenden. Voor de colleges van kerkrentmeesters die hun administratie nog handmatig verzorgen, vraagt het meer tijd.

Belangrijk is in elk geval om in mei, voordat men met vakantie gaat, gemeenteleden indien nodig hierop nog even te wijzen.

Nazorg

De Kerkbalanslopers hebben in januari, toen zij hun looplijsten met antwoordenvellen afdroegen, soms ook opmerkingen doorgegeven van pastorale, diaconale of kerkrentmeesterlijke aard.

Belangrijk is om bij de betreffende collega's in de kerkenraad te informeren of hieraan aandacht is besteed. Wanneer dat nog niet gebeurd is, dan is het van belang dat het college van kerkrentmeesters de betreffende ambtsdrager(s) daarop aanspreekt. Want om teleurstelling bij de Kerkbalanslopers te voorkomen, dient aan de opmerkingen die op de looplijsten van de Kerkbalanslopers genoteerd zijn, aandacht te worden geschonken.

Rondje langs de regio's en afsluiting

Tenslotte wordt er informatie gedeeld over stand van zaken rond de ANBI, en de allereerste indicaties omtrent de resultaten van Kerkbalans 2016. Ook wordt er informatie gedeeld vanuit de provinciale afdelingen omtrent activiteiten en jaarvergaderingen.

De heer De Koe en mevrouw Volders bedanken voor de samenwerking in het verband van de provincieverte-

genwoordigers. Ze zijn voor het laatst. Voorzitter De Lange wijdt woorden van afscheid van de heer De Koe, ook enige aan het a.s. afscheid van mw. Volders, maar hij houdt tegelijk bij haar zijn kruit droog voor het daadwerkelijke afscheid tijdens de congresdag a.s. 16 april.

Niets meer aan orde zijnde, sluit vice-voorzitter De Raadt de vergadering met gebed.

KERKORGELBOUWERS

J.L. VAN DEN HEUVEL

vdheugel.orgelbouw@wxs.nl <http://vandenheuvel-orgelbouw.nl>

Amstelvijkweg 44, 3316 BB DORDRECHT Tel. 078 6 17 95 40

Periodiek Instandhoudingsplan - Restauratieplan - Renovatieplan - Herbestemming - Transformatie

Inferieurplan - Bouwhistorisch onderzoek - Cultuurhistorisch onderzoek - Bouwkundige opname

Noordzijde 95' | 4225 PL Noordeloos | 0183-582600

info@lakerveld-noordeloos.nl | www.lakerveld-noordeloos.nl

Kerkgeluidstechniek op z'n best!

de techniek als hulpmiddel, ook in uw kerk

De kerkgeluidstechniek schrijdt voort ... met rasse schreden! Dialoog Church Sound is als specialist op kerkgeluidstechniek niet achtergebleven en heeft met meer dan 1800 kerken in Nederland een groot werkgebied. Met gebruikmaking van de nieuwste digitale techniek en zijn zowel grote galmrijke als kleinere kerken inmiddels voorzien van kerkgeluidsystem en die zorgen voor een uitstekende spraakverstaanbaarheid en dat tegen budgettair verantwoorde aanschafprijzen.

Kennis is van
geen waarde ...

tenzij je deze in
praktijk brengt!

Dialoog Church Sound

www.cantorsound.nl

Bolognalaan 6

040 - 24 20 840

5632 RL Eindhoven

info@cantorsound.nl

Leven rondom de Dorpskerk ook voor het dorp belangrijk

Rook Belder

Op 7 maart jl. hield de afdeling Friesland van de VKB in de Kurioskerk te Leeuwarden-Huizum de jaarvergadering. Dat was een bijzondere jaarvergadering. Bijzonder omdat de voorzitter van de afdeling, de heer H.J. de Koe, die bijeenkomst voor het laatst als voorzitter leidde en bijzonder omdat het programma van deze avond geheel anders van opzet was. Onder het motto "Wierook en pepermint in de krimp" gaven drie bekende personen in kerkelijk Nederland hun kijk op wat de Rooms-Katholieke Kerk en de Protestantse Kerk in Nederland voor elkaar kunnen betekenen bij de teruggang van hun beider kerkelijk leven. De forumleden mevr. ds. K. van den Broeke, preses van de generale synode van de Protestantse Kerk in Nederland; mgr. dr. G.J.N. de Korte, bisschop van het Bisdom Groningen-Leeuwarden en mr. P.A. de Lange, voorzitter van het hoofdbestuur van de VKB, hielden een inleiding waarna een forumdiscussie volgde onder leiding van ds. W.B. Beekman, gemeentepredikant in Molkwerum en Warns.

Een samenvatting van de inleidingen en de daarop volgende forumdiscussie wordt elders in deze editie opgenomen.

Geefgedrag

Zoals gebruikelijk opende de heer De Koe ook deze avond in het Fries. Omdat zich hiervoor 130 personen hadden gemeld, werd het symposium in de nabij gelegen kerkzaal gehouden. De heer De Koe: "Joun allegearre, bisunder fijn dat wij jimme jir joun moetsje meie yn de Kuriostsjerke fan Ljouwert. Geweldig san opkomst. It is net myn bedoeling om fierders yn it Friesk te praten, maar ik mai jim wol allegearre hertelijk wolkom jitte yn us memmetaal". Hierna vervolgde hij in het Neder-

H.J. de Koe

lands door een bijzonder woord van welkom te richten tot de leden en de forumleden. Hij vindt het bijzonder om deze avond een bisschop te mogen begroeten en wenst monseigneur De Korte van harte geluk met diens benoeming van Bisschop van Den Bosch.

Voorts memoreert hij de redactie van "Kerkbeheer" en de vertegenwoordigers van de Leeuwarder Courant en het Friesch Dagblad die jaarlijks trouw de algemene ledenvergadering van de afdeling Friesland bezoeken. "We stellen het zeer op prijs dat u hier vanavond aanwezig wilt zijn", aldus de heer De Koe die er aan herinnert dat er geen dag voorbij gaat of er staat wel iets van een kerk of een geloofsgemeenschap in één van onze provinciale kranten. "De ene dag vliegt er 150 miljoen kerkgeld voorbij. Prachtig dat je geen kerkelijke geldzorgen hebt. Alleen het is niet altijd even gelijk verdeeld. Er is een vrij groot deel van onze kerkelijke gemeenten dat het met minder moet doen en het met dubbeltjes en kwartjes bijeen moet brengen. Er zijn veel jonge gezinnen die in het geefgedrag aan de kerk niet zijn groot gebracht. Zij beschouwen het als een lidmaatschap van een sportvereniging", aldus de heer De Koe.

"Afgelopen herfst stond er een artikel in de Leeuwarder Courant waarin beweerd werd, dat de meeste kerken in Friesland over 30 jaar wel gesloten kunnen worden door vergrijzing en terugloop van kerkgangers. Deze gehele ontwikkeling is slecht voor de hele samenleving niet alleen in steden maar vooral hier op het platteland. Als deze teruggang van betrokkenheid zich doorzet, dan zal veel van ons cultureel kerkelijk erfgoed op den duur verloren gaan, schrijft mevrouw Iris Blok in het boekje Tsjerkepaed 2015".

Kerk en samenleving

"Ook een bekend inleider van onze jaarvergaderingen, de begin dit jaar overleden Sietse ten Hoeve, kon op een plek in Friesland wel 20 kerktorens tellen en bij die torens horen meestal ook kerkelijke gemeenten. Het waren bakens in vroegere tijden. Maar het is m.i. een illusie is om alle kerkgebouwen op den duur in stand te houden. In de praktijk is het leven rondom een dorpskerk belangrijk, ook voor het dorp zelf. Er worden vaak in gezamenlijkheid heel veel dorps activiteiten georganiseerd. Maar nu de ondergrens van het leerlingaantal op de kleine scholen omhoog is getrokken en de scholen genoodzaakt zijn te fuseren, zal het nog moeilijker worden jonge gezinnen te binden aan kleinere dorpen. Mede daardoor zijn de kerkenraden soms tot het minimum bemand.

In "Kerkbeheer" van november las ik dat de Nota Kerk 2025 met algemene stemmen is aangenomen. Misschien ben ik een roepende in de woestijn, maar ik denk dat de nota niet veel verbetering zal brengen voor de situatie op het platteland en dat wordt veroorzaakt door de onderbezetting in de kleine kerkelijke gemeenten in Friesland. Maar duidelijk is wel dat er op korte

termijn iets moet veranderen in onze kerkelijke organisatie. Het Noorden zit niet te wachten op een te ambtelijke organisatie die te zwaar drukt op het budget van de kerkelijke gemeenten. Daarom is het belangrijk dat de drie inleiders hun gedachten over deze problematiek laten gaan. Ik wens alle aanwezigen een goede en leerzame avond toe”, zo besluit de heer de Koe.

Hierna houdt ds. C. Glashouwer, predikant van de protestantse gemeente Harlingen, de meditatie, waarna het hoofdonderwerp “Wierook en pepermint in de krimp” besproken wordt (zie vanaf pagina 147).

Afscheid en dankwoord

Na de pauze worden enkele huishoudelijke zaken behandeld, waaronder de bestuursverkiezing. Alle periodiek aftredenden, die bereid zijn een nieuwe zittingsperiode te aanvaarden, stellen zich herkiesbaar en worden door de vergadering herbenoemd. Periodiek aftredend en niet herkiesbaar is de heer De Koe. Vervolgens neemt de heer De Vries, vice-voorzitter van de afdeling, de leiding over en vraagt de heer De Koe de vergadering te verlaten.

Hij deelt mee dat de heer R. Boersma, o.m. kerkrentmeester in Schettens met veel bestuurlijke ervaring op kerkelijk en maatschappelijk gebied, bereid is in de nu ontstane vacature van voorzitter van de afdeling Friesland, voorzitter te worden. De algemene vergadering gaat hiermee akkoord. Vervolgens releveert de heer De Vries het vele werk dat de heer De Koe voor de afdeling Friesland van de VKB en de plaatselijke gemeenten verricht heeft en stelt de algemene vergadering voor hem te benoemen tot erelid. De vergadering stemt hiermee van harte in.

Hierna komt de heer De Koe terug, waarna de voorzitter van het hoofdbestuur van de VKB, mr. P.A. de Lange hem het gouden VKB-draaginsigne uitreikt als blijk van waardering voor het vele werk dat hij voor de plaatselijke kerkelijke gemeenten in Friesland verricht heeft. Vervolgens spreekt de heer De

Mr. Peter A. de Lange toont de oorkonde behorende bij het gouden draaginsigne van de VKB dat hij zojuist aan de heer H.J. de Koe uitreikt.

Vries enkele herinneringswoorden tot de heer De Koe. Hij memoreert de lange periode van bestuurslid waarvan 12 jaar voorzitter en ziet met veel genoegen terug op een heel plezierige samenwerking. Hij wenst de heer De Koe en diens echtgenote Gods zegen toe voor de nabije toekomst. Hierna deelt hij mee dat de algemene vergadering van de afdeling Friesland zojuist besloten heeft de heer De Koe te benoemen tot erelid van de afdeling. Hij overhandigt hem een oorkonde en een stoffelijk blijk van waardering.

Tot slot richt de heer De Koe een kort afscheidswoord tot de leden. “Er is een tijd van komen, maar er is ook een tijd van gaan, zegt Spreuken, en de tijd van gaan is nu voor mij aangebroken. Welgemeende dank voor het vertrouwen dat ik de afgelopen jaren van jullie gekregen heb. Ik ben dankbaar dat het mij was gegeven om op Gods akker te mogen werken. Heel druk was het niet, maar met de regiovergaderingen piekte het soms wel even. Na afloop van die vergaderingen wist je wel wat er in de provincie leeft op kerkelijk gebied. Het algemeen

Nadat de heer De Koe door de ledenvergadering tot erelid van de afdeling Friesland is benoemd en toegesproken is door de vice-voorzitter, de heer D. de Vries, feliciteert de heer De Vries het zojuist benoemde erelid De Koe. Links applaudiseert de secretaris, mevr. M. Burggraaff-Wondaal.

bestuur komt twee keer per jaar bijeen, in januari en september. Het meest had ik te maken met het dagelijks bestuur, dus met Martha, Roelof en Durk. Een stel apart, maar geweldige mensen ieder met een eigen verhaal. Fijn dat we altijd op elkaar konden rekenen”.

“Toen ik in 2004 gevraagd werd om voorzitter Haitsma van Bolsward op te volgen, was mijn vrouw er niet een groot voorstander van dat ik die functie zou aanvaarden. Maar leaf das’t my atltiid steunt hast, dank der foar. Vanuit mijn ouderlijk huis is mij geleerd dat wanneer je maatschappelijke functies aanneemt je kerkelijke functies niet mag weigeren. Een veertienjarige periode van een kerkelijke functie in Koudum had ik net afgesloten. Er zijn de afgelopen jaren veel zaken de revue gepasseerd, mooie en ook minder mooie aangelegenheden. Wat op mij de meeste indruk maakte was het overlijden van ons bestuurslid Willem van Gent, oud-voorzitter Sjerp Heeres en onze oud-secretaris Tittie Haringsma-Dijkstra. Maar voor mij is de meest ingrijpende vergadering geweest de bijeenkomst in 2008 in Drachten over de LRP. Toen werd mij duidelijk dat de Kerk niet zo verstandig met de financiële middelen omging.

Mijn periode is nu afgelopen en ik weet heel zeker dat ik het missen zal. Mijn opvolger Rein Boersma uit Schettens wens ik veel goeds en Gods zegen toe. Ik wens jullie allen veel geluk in het werk voor de kerk en wat is er mooier dan het werk op Gods akker elk my sien lek en brek. Het gaat u goed en Gods zegen voor nu en de komende tijd gewenst”, zo besloot de heer De Koe.

Na de rondvraag, waarvan geen gebruik wordt gemaakt, deelt de heer De Vries nog mee dat Donatus onlangs besloten heeft over 2015 een premierestitutie te verstrekken van 50 procent. Een percentage van deze omvang is sinds jaren niet toegepast.

Tenslotte sluit de heer De Koe deze bijzondere jaarvergadering van de afdeling Friesland door het voorlezen van een avondgebed.

“Pachters van landerijen: kurk waar kerk op drijft”

De Leeuwarder Courant van 11 januari jl. meldt dat de pachters van de kerkgemeenschap Schettens-Schraard-Longerhouw hun nieuwe pachtovereenkomst krijgen uitgereikt. De middeleeuwen keren even terug. Koppermaandag, zo wordt de eerste maandag na Driekoningen genoemd.

De traditie gaat vele eeuwen terug. Al in de eerste helft van de vijftiende eeuw mochten leprozen in Amsterdam op deze dag in optocht de stad door. Op de Dam werd daarna geld ingezameld voor het Leprozenhuis en kregen de leprozen een maaltijd aangeboden. Waarschijnlijk is het gebruik nog ouder. Later werd Koppermaandag gebruikt door gilden en andere instanties, die er een feestdag voor hun werknemers van maakten. Als laatste bedrijfstak houden drukkers nog vast aan dit gebruik.

De pachters van de protestantse gemeente Schraard komen sinds 1814 op deze dag bijeen. Ze nemen dan hun nieuwe pachtovereenkomst voor het voorliggende jaar in ontvangst. “Mogelijk doen we dit al vanaf de middeleeuwen, maar de eerste schriftelijke bronnen voeren terug naar 1814, dus is het minimaal de 203e keer dat wij Koppermaandag vieren”, zegt kerkrentmeester André Buwalda. “Als enige kerkelijke gemeente in ons land vieren wij deze dag nog steeds”.

Nu ook de kerken van Schettens en Longerhouw deel uitmaken van de protestantse gemeente, worden de ongeveer vijftien pachters van kerkelijke grond in Longerhouw uitgenodigd. Zij krijgen op deze dag de door jonkheer Tjalling van Eysinga opgestelde pachtdocumenten uitgereikt. “Wij kunnen de contracten ook per mail versturen, maar wij vinden het veel leuker om zo’n oude traditie in ere te houden. Dat hebben we zelfs formeel vastgelegd”.

De pachters van de landerijen die de

kerk in bezit heeft, zijn voor de gemeente ook belangrijk. “Zij zijn de kurk waar de kerk op drijft. Met de pachtopbrengst kunnen we onze gebouwen in stand houden”, aldus Buwalda. Jaarlijks brengen de boeren zo’n € 50.000 in het laatje. Daarnaast is het voor de pachters ook prettig elkaar eens te ontmoeten. “Gewoonlijk zijn boeren solisten. Maar ze vinden het leuk elkaar eens te ontmoeten en verhalen uit te wisselen. Zij komen ook vrijwel altijd allemaal”, aldus Buwalda. De middag wordt formeel afgesloten. Uiteraard met een borrel. “Met of zonder alcohol”, licht Buwalda toe. Ook de drie diaconiepachters zijn van de partij. Hun pachtopbrengst gaat naar de diaconie.

■ Nieuwe naam voor “Terbantster Tsjerke”

In 1975 nam de Stichting Alde Fryske Tsjerken de kerk van Terband in eigendom over. Gelegen bij de vroegere verkeersrotonde bij Heerenveen werd de kerk tot voor kort de Rotondekerk genoemd en was het gebouw bekend door de z.g. rotondediensten. Toen Terband vorig jaar in juni het zevenhonderdjarig bestaan als kerkdorp vierde, kreeg de kerk een nieuwe naam: de Terbantster Tsjerke. Het gebouw is een fraai voorbeeld van een Waterstaatskerk.

In deze kerk worden op de zondagen in de maanden juni t/m augustus om 10.00 uur korte oecumenische diensten gehouden. Deze diensten kenmerken zich door een eenvoudige orde van dienst met Bijbellezing, een meditatie, gebed en samenzang. Na afloop is er ontmoeting onder het genot van koffie, aldus een bericht in het informatieblad van de Stichting Alde Fryske Tsjerken van december 2015.

GrafiServices is dé specialist in gedrukte communicatie voor de nationale en internationale markt. Van advies, vormgeving, prepress, drukken, nabewerking tot distributie. Ons team registreert en ontzorgt voor opdrachtgevers hun communicatie met het beste resultaat.

GrafiServices

service voor communicatie

Kanaalweg 30
3526 KM Utrecht
(030) 2 822 822
www.grafiservices.nl
info@grafiservices.nl

Voegbedrijf v.o.f.
Heldoorn

Gespecialiseerd in Gevelrenovatie

- Ambachtelijk voegwerk
- Stofarm Uithakken
- Stofarm Zagen
- Gevelreiniging
- Impregneren
- Steigerwerk
- Snij en Knipvoegen
- Steen Reparaties
- Restauratie
- Scheurherstel
- Patineren van steen
- Erkend restauratie Voegbedrijf.

Bel 038 – 355 78 79 of zie
www.voegbedrijfheldoorn.nl
www.heldoorngevelrestauratie.nl

kerkarchitect.nl

nieuwbouw | renovatie | uitbreiding | interieurontwerp

 vankooten architectuur

Een **goede verstaanbaarheid** in de kerk is niet altijd eenvoudig te realiseren. Door een veelheid aan akoestische factoren is het nodig een professionele en ervaren partner in te schakelen.

Schaapsound is dé leverancier op het gebied van kerkgeluids-installaties, projectie en videoapparatuur en moderne oplossingen voor de kerktelefoon.

Niet alleen door jarenlange ervaring in honderden kerken, maar ook door ons specialisme in het zelf ontwikkelen van hoogwaardige, innovatieve producten. **Zo kunnen we optimaal inspelen op uw specifieke situatie.**

schaapsound

www.schaapsound.nl
info@schaapsound.nl

Rotterdam Opstandingskerk

Kaartenmakerstraat 18
2984 CB **Ridderkerk**
0180-41 46 00

Baileystraat 2a,
8013 RV **Zwolle**
038-785 19 77

Mussenberg 7
6049 GZ **Roermond**
0475-33 69 44

“Wierook en pepermint in de krimp”

Na de meditatie door ds. C. Glashouwer, predikant van de protestantse gemeente Harlingen, draagt voorzitter De Koe de leiding van de bijeenkomst over aan ds. W.B. Beekman die de drie inleiders introduceert.

Ds. W.B. Beekman

Ds. Beekman: “Ik heb de krimp van de pepermint aan den lijve ervaren in de dertig jaar dat ik nu predikant bent. De hoogtijdagen van het kerkelijk leven in Fryslân zijn voorbij. Dat behoeft niet minder te zijn voor de kerk, maar het doet wel pijn”.

Hij noemt vervolgens een voorval tijdens een wintersportverblijf waar de pastoor 6 kerkgangers verwelkomde en een stijging van het kerkbezoek van 50 procent noteerde. Ook de nummers 7 en 8 kwamen nog, maar wintersporters hebben meer met het weer dan met de Heer, want het bezoek bleef tot 8 kerkgangers beperkt. De pastoor verrichtte de dienst alsof hij voor een volle kerk sprak. Even smolt de negativiteit als sneeuw voor de zon. De pastoor deed gewoon zijn ding en keek enthousiast naar iedere kerkganger, want met elkaar moeten we de godslamp brandende houden”, zo introduceerde ds. Beekman dit symposium.

Als eerste houdt de synodepreses, mevr. ds. K. van den Broeke, haar inleiding, gevolgd door Mgr. dr. G.J.N. de Korte en mr. P.A. de Lange.

Ds. Van den Broeke:
“Wij zijn kerk in een
bijzondere tijd”

“Er is een lied van Huub Oosterhuis dat ik vaak als openingslied in vieringen liet zingen “Wees hier aanwezig, woord ons gegeven, dat ik u horen mag, met hart en ziel”. In dat lied komen God en mens, God en ik, op een manier samen die mij, zodra ik het lied hoor of zing, in de ruimte zet. “Wek uw kracht en kom ons bevrijden”, klinkt het lied. “Zie ons, gedoog ons, laat ons niet vallen. Dat wij U horen, dat wij U leven, mensen voor mensen, allen voor allen”.

Geraakt worden

Het is maar één voorbeeld waardoor ik in een kerkdienst geraakt kan worden. Het is een geraaktheid die ik ook bij anderen terugzie in de kerk. Bij de fruitteler in mijn gemeente die zijn levenlang kerkelijk betrokken is. Een leven actief was als bestuurder van de christelijke school in het dorp en als kerkenraadslid. Altijd degene die de wijze en juiste toon wist te treffen als er gemeenteavonden zijn. Ik weet dat zijn zondag goed is wanneer ik Psalm 103 in de kerk lees. Of bij dat meisje van 20 dat met al zoveel jongerenprojecten in onze gemeente enthousiast heeft meegedaan. Als ze dan “Heer, laat uw licht en uw liefde schijnen” kan zingen, dan sluit dat voor haar aan bij een basaal geloof waar ze zich graag aan toevertrouwt. Ik zie de directeur voor me, die in zijn werk soms tobt over ethische vragen en over zinsvragen, die me ooit zei: “Van zondag tot zondag ga ik voort, de liturgie draagt mijn leven”.

Ik herinner me dan de tijd toen ik

Ds. K. van den Broeke

studentenpastor was hoeveel studenten op introductiemarkten angstig of schichtig reageerden op het woord ‘kerk’ of ‘christelijk’.

Tegelijkertijd hoor ik van mijn kinderen hoe ze verbaasde reacties tegenkomen wanneer ze hun kerkelijke betrokkenheid laten blijken. In de politiek merk ik hoe gemakkelijk scoren het voor politici is de godslastering ter sprake te brengen, de Zondagswet, de mogelijkheid voor kerken om aan te sluiten bij de gemeentelijke basisadministratie of de uitdrukking “Bij de gratie Gods”.

Voor velen in de samenleving is het horen bij een kerk niet meer vanzelfsprekend, gemakkelijk wordt er het stigma van dwingend en vrijheid ondermijnend opgeplakt. We zijn als kerk in een plurale samenleving die in zekere zin misschien wel zoekende is naar haar eigen identiteit. We zijn kerk in een tijd waarin we juist als kerk – vanuit een diepe worteling in een traditie die weet heeft van jezelf wegschenken, van niet willen behouden, maar dienen – soms kritisch reageren wanneer er

opgekomen wordt voor de Nederlandse identiteit of de Europese normen en waarden. We zijn kerk in een bijzondere tijd.

Keuzes maken

In het proces Kerk2025, met als nota "Waar een Woord is, is een weg", vragen we ons af wat het betekent in onze tijd om kerk te zijn. In dat proces vragen we ons ook af of de vormen van ons huidige kerk-zijn, dienstbaar zijn aan de werkelijke betekenis van kerk-zijn. Dat proces kun je op verschillende manieren beschouwen. Het heeft te maken met krimp, want we zien veranderingen in onze samenleving die er voor zorgen dat we voor de huidige Protestantse Kerk in Nederland niet altijd voldoende menskracht beschikbaar hebben om aan alles wat de huidige structuren van ons vragen te voldoen.

Ook zien we dat er niet overal voldoende geld beschikbaar is om dat vele werk te doen. Een kaasschaafmethode toepassen, maar dat leidt er ook toe dat we onze blik voortdurend gericht houden op ontmoedigende tekorten. Een andere manier van kijken is dat we als kerk geroepen zijn om ons zo nu en dan af te vragen of hetgeen we doen echt bij onze kern hoort. In de visienota "De hartslag van het leven", wordt gesproken over vreugde van het evangelie, maar ook hoe de kerk ons tot last kan worden. En er wordt met vertrouwen gesproken over hoe de Geest geloof doet opbloeien en kerk laat ontstaan op onverwachte plaatsen en momenten.

Bij het proces van "Kerk2025", waarover de synode in november 2015 besloot en waarin we de volgende maand forse stappen in de uitwerking hopen te zetten, zeggen we dat bij alles wat we doen tot op de kern van het kerk-zijn transparant moet zijn. Die kern kun je duiden als:

- samenkomen rond Woord en sacrament.
- omzien naar elkaar en
- betrokken zijn op en hoopvol zijn in de wereld om ons heen.

Maar er moet ruimte zijn om aan die kern toe te komen. En het laatste

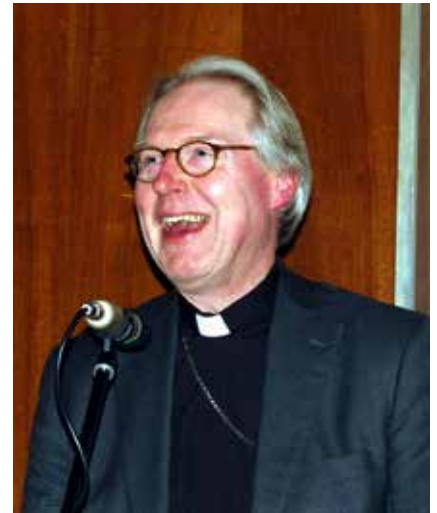
waar die ruimte door verstikt zou moeten worden, is dat gemeenten in een survivalstand schieten, waardoor mensen meer bezig zijn met volhouden dan met leven vanuit de vreugde van het evangelie. En er mag eenvoudig zijn in wat we doen. De orde in onze kerk moet helder zijn. Maar toezicht op financiën, op een betrouwbare administratie en op goed onderscheiden geldstromen van kerkrentmeesterlijke en diaconale aard, zal altijd grondig geregeld moeten zijn dat binnen onze presbyteriaal-synodale structuur, procedures niet eindeloos lang blijven slepen en dat mensen soms in staat zijn met een zeker gezag op te treden en de vitaliteit van ons kerk-zijn te dienen.

Oecumene uitbouwen

Wij bewegen ons in de richting van een kerk waarin we allereerst kracht zien op die plekken waar mensen concreet samen komen in de naam van de Heer. Alle veranderingen die we beogen zijn daaraan dienstbaar. Hoewel we de gestalte van onze Protestantse Kerk in Nederland koesteren, weten we tegelijkertijd dat wij onderdeel zijn van een groter geheel, een deel van het wereldwijde lichaam van Christus. Met de vereniging die zich in 2004 afspeelde, zijn we er nog niet. Het hoort bij onze kerk dat we zoeken naar meer zichtbare eenheid binnen het lichaam van Christus.

Dat laatste betekent ook dat we in het proces Kerk2025 niet uitsluitend over de gemeenten spreken die samen de Protestantse Kerk in Nederland vormen. Wij kunnen ons voorstellen dat er in de toekomst geloofsgemeenschappen zijn waarvan leden van onze Kerk deel uitmaken, maar die niet direct onder de Protestantse Kerk in Nederland vallen. Wij zoeken naar hartelijke verhoudingen met andere kerken of kerkverbanden in ons land om gezamenlijk vorm te geven aan onze christelijke roeping.

Dat is niet altijd eenvoudig. Daarvan zijn we ons terdege bewust. Maar het is wel nodig. Dus niet alleen vanuit een krimpervaring, maar vooral omdat het zoeken om aan gescheidenheid voorbij te komen,

Mgr. dr. G.J.N. de Korte

deel is van onze opdracht. Samenvattend wil ik "krimp", dat een angstige klank heeft, niet zo treurig duiden. Liever beschouw ik het als een instrument dat we in handen gekregen hebben om daardoor weer eens grondig bij onze roeping bepaald te worden: voluit kerk te zijn, te leven vanuit de bevrijdende gedachte van het evangelie en zoekend naar verbondenheid met allen die de basis herkennen en delen, zo besluit ds. Van den Broeke haar inleiding.

**Bisschop De Korte:
"Trouw blijven aan het
spirituele hart van het
katholieke christendom"**

Na de lezing van ds. Van den Broeke kreeg mgr. De Korte het woord, nadat ds. Beekman hem geluk gewenst had met diens benoeming tot Bisschop van Den Bosch. Bisschop De Korte reageerde hierop door te zeggen dat hij een mooie periode in het Noorden van ons land heeft meegemaakt, maar wanneer de Kerk hem elders nodig heeft, hij dan ook daar heen gaat.

Ontkerkelijking en ontkerstening

Mgr. De Korte noemt de periode na 1945, de jaren van de Wederopbouw, die gevolgd werd in 1955/1960 door een snelle welvaarts-groei en hogere scholing, want veel mensen gingen middelbaar en hoger onderwijs volgen. Er was ook het verlangen naar democratisering en van collectieve naar individuele

emancipatie. Dat heeft geleid tot een versnelde ontkerkelijking en ontkerstening in Nederland. Met name was dit in de Nederlandse Hervormde Kerk al vroeg merkbaar. Maar al vrij snel volgde de Rooms-Katholieke Kerk haar in een versneld tempo, terwijl deze symptomen ook bij de Gereformeerde Kerken in Nederland zichtbaar werden.

Er is sprake van een detraditionalisering van geloofsopvattingen met een veelheid van aanbod op de religieuze markt. Mgr. De Korte noemt enkele cijfers uit het actuele onderzoek over "Geloven in Nederland", waarbij zich nog maar 12 procent katholiek noemt. Bij de Protestantse Kerk in Nederland gaat het om 8 procent. Er ligt een duidelijke relatie tussen deze teruggang en die van de christelijke getuigenis. De meeste wezenlijke crisis van onze kerken is de crisis rond de Godsvraag, want de belijdenis van God in Christus wordt aangevochten.

Deze ontwikkelingen hebben grote gevolgen voor de beide voormalige volkskerken: de Protestantse Kerk in Nederland (PKN) en de Rooms-Katholieke Kerk (RKK) krimpen. De PKN heeft een kleine twee miljoen leden, terwijl de RKK 4 miljoen gedoopten kent. Krimp van leden leidt tot minder financiële middelen. Hoe reageren wij als Kerken daarop en hoe kunnen we elkaar van dienst zijn? De afgelopen jaren is de RKK druk bezig geweest om in alle bisdommen de bestaande parochies in nieuwe parochies onder te brengen.

In het Noorden is het aantal parochies van 80 naar 19 gereduceerd. Er wordt gewerkt naar bestuurlijke schaalvergroting, maar gelijktijdig naar pastorale schaalverfijning. Deze bestuurlijke fusies zijn nodig om zoveel mogelijk plaatselijke geloofsgemeenschappen in stand te houden. Het bisdom Groningen-Leeuwarden, het kleinste bisdom van de RKK, is een diaspora bisdom en dat betekent dat men zeer voorzichtig moet zijn met het opheffen van gemeenschappen

Neem uw verantwoordelijkheid

Kerksluiting is bij fusieprocessen

onontkoombaar. Maar maak wel een knip tussen het afstoten van een kerkgebouw en het opheffen van een geloofsgemeenschap. Mgr. De Korte acht het van wezenlijke betekenis dat de kerk zo dicht mogelijk bij de mensen blijft. Hij verwijst in dit verband naar zijn brief van januari 2015 die hij ter gelegenheid van het vertrek van iemand schreef. Bisschop De Korte gaf zijn visie op de toekomst van het bisdom. Hij sprak de hoop en de verwachting uit dat veel gelovigen, met name de pastorale teams, de parochiebesturen en de locatieraden, zijn visie willen bespreken. Alleen met een gedeelde visie kan men tot een nieuwe vitaliteit komen.

In deze brief riep hij de katholieken in het Noorden opnieuw op de verantwoordelijkheid van hun doopsel te erkennen. Daarom stelde hij de kerkbesturen en pastorale teams enkele dringende vragen:

- Hoe kunnen we doopouders en ouders met eerste communicanten en vormelingen meer bij onze katholieke geloofsgemeenschappen betrekken?
- Hoe kunnen we aantrekkelijke maar ook inhoudelijk rijke catecheseprogramma's ontwikkelen voor alle generaties in onze geloofsgemeenschappen?

- Hoe kunnen wij, in kleine groepen, elkaars geloof verrijken door het uitwisselen van verhalen over onze omgang met God?
- Hoe kunnen wij onze mensen uitdagen meer tijd en geld beschikbaar te stellen voor het gezond houden van onze geloofsgemeenschappen?
- Hoe kunnen wij een vrijwilligersbeleid van de grond tillen dat toekomstbestendig is?

Deze brief heeft veel goodwill gebracht, aldus Bisschop De Korte. Verder vindt hij het van groot belang wanneer PKN en RKK samen nadenken over het gemeenschappelijk gebruik van kerkgebouwen, want er wordt veel geld in stenen geïnvesteerd dat beter in mensen geïnvesteerd kan worden. Mgr. De Korte roept op om lethargie en een inactieve manier van werken te vermijden. Ondanks de krimp moet de kerk missionair en niet passief blijven denken.

Middelen en geefgedrag

Verder wijst hij op de verbetering bij de geldwerving die in veel parochies dringend nodig is. De actie Kerkbalans heeft daar uitstekende methodieken voor door parochianen meer gericht, dus persoonlijk, te benade-

Kalender voor kerkrentmeesters

Voor de colleges van kerkrentmeesters is het van belang in de komende maanden o.m. aan de volgende zaken aandacht te besteden.

Mei:

- Inning bijdrage Solidariteitskas onder lidmaten (eventueel uitgebreid tot de doopleden).
- Betaling Maandnota.
- Publicatie in het kerkblad van de jaarrekening 2015.
- Publicatie over de stand van zaken bij de actie Kerkbalans 2016.

Juni:

- Toezending door de kerkenraad van de vastgestelde jaarrekening 2015 aan het Regionaal College voor de Behandeling van Beheerszaken.
- Betaling Maandnota
- Publicatie in het kerkblad over de stand van zaken van de in januari gehouden actie Kerkbalans (stand van toezeggingen, bijdragers, e.d. en het mogelijk te verwachten resultaat).
- Huurtarieven voor de verhuur van kerkelijke gebouwen per 1 juli aanpassen, waarvan de aankondiging in april plaatsvond.

ren in plaats van het gebruik van een algemene folder waarin niemand zich herkent. Hij noemt tot zijn tevredenheid dat het geefgedrag in het Noorden zo is dat 60 procent van de katholieken financieel bijdraagt. Ook moeten gemeenten en parochies meer aandacht vragen voor alternatieve vormen van geldwerving waaronder het belang van legaten.

Hij is wat jaloers op het protestantse geefgedrag waaruit blijkt dat zij zes maal zoveel geven dan de katholieken. Indien alle katholieken het geefgedrag van de protestanten toepassen, zouden er geen financiële zorgen meer zijn. De protestantse geefcultuur is dus leerzaam voor de katholieken. Middelen zijn er nodig voor missionaire activiteiten; voor het jongerenwerk; het gezinspastoraat en diaconale activiteiten. Voor hem staat echter een positieve benadering voorop. Niet reageren vanuit de lethargie. "Niet passief maar offensief denken." Katholieken en protestanten moeten en kunnen van elkaar leren als het gaat om 'best practices'.

Ondanks het feit dat RKK andere rituelen kent dan de PKN kunnen zij leren van elkaars missionaire en evangelisatieprojecten. Hij besluit met de wens uit te spreken dat beide kerken trouw blijven aan het spirituele hart van het katholieke christendom, dus zo breed mogelijk. God eer brengen en het goede doen. Dat is het kloppend hart van het katholicisme. 10 procent van de bevolking gelooft hieruit en dat percentage christenen kan van vruchtbare betekenis zijn voor onze Nederlandse samenleving, aldus bisschop De Korte.

Mr. De Lange: "Kerkrentmeester en bisschop broederlijk naast elkaar"

Als derde en laatste inleider krijgt de voorzitter van het hoofdbestuur van de VKB, mr. Peter A. de Lange, het woord. De heer De Lange: "Er zijn zorgen in zowel de roomse als de protestantse kring en wat kunnen de twee grootste kerkgemeenschappen van ons land voor elkaar beteke-

Mr. Peter A. de Lange

nen in relatie tot de teruggang van hun beider kerkelijk leven. Een oude boerenwijsheid zegt dat je geld dat je niet hebt ook niet kunt uitgeven. Moderne economische theorieën beweren zo'n beetje het tegendeel en stimuleren dat krachtig. En dan zijn er ook nog sommige rijke kerkelijke gemeenten, die zeggen dat als je wel geld hebt, je dat dan maar beter in een soort van aarden vaten kunt bewaren. Wat is wijs en rechtvaardig?

Groot deel gemeenten in het rood

Het merendeel van de kerkelijke gemeenten staat exploitatietechnisch onder water, met navenante problemen op alle communicerende werkvelden voor kerkrentmeesters: mensen, geld, organisatie en gebouwen. Zo worden predikanten onbetaalbaar, op organisten, kosters en beheerders wordt fors bezuinigd, gemeenten vergrijzen en gebouwen worden slecht of niet onderhouden of moeten worden afgestoten. De problemen laten zich daarmee integraal en totaal voelen, letterlijk en figuurlijk in alle hoeken en gaten van de plaatselijke gemeenten. Ik schat in dat behalve de accentverschillen rond bijvoorbeeld het beslissingskader en de snelheid waarmee deze uitdagingen zich in het land manifesteren, er ter zake weinig verschil is tussen de situatie bij protestanten en de roomse broeders en zusters.

De Protestantse Kerk in Nederland zet in het kielzog van "Kansen voor Kerken" van de VKB, in "Kerk naar 2025" grote stappen, dit mede als

antwoord op die landelijke krimp. Het gaat dan met name om drie hoofdlijnen:

- het stopzetten van de gemeentelijke adviespraktijk, oftewel: het afscheid nemen van de gemeenteadviseurs Kerkbeheer (mogelijk niet voor wat het toezicht betreft);
- de backoffice formatie van de Dienstenorganisatie wordt beperkt tot een omvang, nog slechts geschikt voor het uitvoeren van kerntaken;
- de uitvoering van verdere werkzaamheden wordt aan andere partijen gelaten, met als uitgangspunt: "vrijwillig wat kan – betaald wat moet."

Bestuur en beheer

Als we de koe vanavond bij de horens vatten zou deze beweging van wat heet de landelijke kerk wellicht als een soort van gebedsverhoring opgetekend kunnen worden. Juist ook vanuit uw eigen afdeling alhier klinkt immers al sinds jaar en dag consistent en consequent de roep om minder. Plaatselijk minder, dus ook landelijk minder. Ik weet overigens niet of landelijk meer, in de praktijk ook daadwerkelijk plaatselijk minder betekende, maar ook dat wordt wel gesuggereerd.

Tegelijk duiken ook hele fundamentele vragen op. Bestuur en beheer horen bij elkaar, als ambt onder de ambten en met elkaar samen in kerkenraad en moderamen. Het beheer volgt primair daarbij de kerk en haar agenda en steunt de invulling van de vraag wat nodig is voor de Woordverkondiging. En dat alles in de meest ruime zin. Maar als de Kerk niet meer eerst en vooral missionair, pastoraal en diaconaal present kan zijn, maar haar handen en de mond meer dan vol heeft aan problemen van materiële en menselijke aard, dan rijst wel de vraag of die combinatie van beheer en bestuur in praktisch opzicht nog wel de meest gelukkige is.

Als 'waar een Woord een weg is' uitgaat van nieuwe vormen van gemeente-zijn en inrichtingsvarianten daarvan, zoals huisgemeenten, pioniersplekken, Nijkleaster, flexibele gemeenten en poolpredikanten, regionale samenwerking en

noemt u maar op, dan is het zaak dat ook alles op die kaart wordt gezet. Dat betekent tegelijkertijd dat de Kerk in eigenlijke zin zich voor wat de vragen van beheer en ondersteuning gaat loszingen van de aardse zorgen. God verdween uiteraard niet uit Jorwert, maar hoogstens verdwenen mensen uit de kerk daar. Maar als onze kerkverhalen eerst en vooral gaan over onze eigen problemen in plaats van over de volle Evangelieverkondiging, dan halen wij met elkaar de zaken (schijn en wezen, missie en visie) echt door elkaar.

Plaatselijke gemeente uitgangspunt

Als substituut voor de beleidsomslag wil de landelijke kerk de gemeenteccontacten en een digitaal kennisplein zo dicht mogelijk bij de gemeenten brengen. En met name ook daar komt de VKB om de hoek kijken.

Wij vonden en vinden dat de kerk niet als een top-down instituut van boven naar beneden georganiseerd moet zijn, maar precies andersom. Deze moet worden opgebouwd en bestaan via de lijn en bij de gratie van het perspectief van de zelfstandige plaatselijke gemeenten, hoe klein of hoe groot, hoe zwak of sterk, hoe arm of rijk die ook zijn.

Wij zullen ook de walmende

vlaspitten niet willen doven. Die uitdrukkelijke keuze betekent dat de autonomie van de gemeente te allen tijde centraal staat. En als er problemen zijn is het niet aan de VKB of anderen om die problemen proberen over te nemen en ze trachten op te lossen, maar beginnen met te vragen hoe wij die betreffende gemeenten dan kunnen helpen bij het vinden van een oplossing die men zelf ter plaatse passend acht in de eigen situatie. Dat is de eigenheid van het gemeentte zijn, de couleur locale. Technisch kunnen problemen sterk op elkaar lijken, maar hoe men daar plaatselijk mee om wenst te gaan, is vooral een eigenstandige afweging en beslissing. Dat voorkomt ook het ontstaan van witte vlekken, blinde vlekken, zwarte gaten, of hoe u dat ook maar noemen wilt. Gemeentelieden zijn wellicht grijs, maar gemeenten zijn bepaald niet wit of blind. Wij hebben een Goed Verhaal voor deze wereld.

Professioneel kerkbeheer

De integraliteit en de vitaliteit van de beleidsterreinen (mensen, geld, organisatie en gebouwen) staat in bedoelde aanpak als verschillende kanten van dezelfde medaille voorop. Uiteraard willen kerkrentmeesters tegelijk wel meer dan het gewone doen. Jesaja 58 geeft in een fantastisch eigentijds en relevant stuk uw geuzennaam: 'Hersteller van

muren', 'Herbouwer van straten'. Wij bouwen mee aan kathedralen en godshuizen in onze woonplaats. Dat is dus bepaald geen vrijbrief om maar wat aan te rommelen. Het is en blijft uiteraard wel zaak van professioneel kerkbeheer en professionele standaarden. Die ontwikkelen wij met elkaar als kerkrentmeester in het hele land. Dat model heeft onder andere de volgende elementen. De VKB wil samen met de landelijke kerk en mogelijk andere betrouwbare partners een koepel vormen voor kerkbeheer, waarop primair op professionele en vrijwillige basis één loket ontstaat voor de kerkrentmeester. Dat loket moet ook de lawine aan het lukraak en ongestructureerd opvragen van allerhande informatie en gegevens beteugelen. De administratieve last moet dus niet alleen veel minder, maar ook niet dubbel en vanaf één centraal punt. En toezicht moet vooral concreet gaan ondersteunen in plaats van repressief en vermanend werken. Vanuit de beschikbaarheid van gegevens op het gebied van mensen, geld, organisatie en gebouwen (dat is feitelijk benchmarking) kan een nulsituatie / foto worden gemaakt, en vertaald naar een meerjarenraming en meerjarenonderhoudsplan in een regio een categoriale indeling in profielen worden gemaakt (naar bijvoorbeeld A, B, C en D), met als extremen geen problemen in de beleidsperiode tot grote problemen in de beleidsperiode.

Met behulp daarvan kan worden gekomen tot een goede analyse en indeling. Dat kan dan weer resulteren in een goed overzicht en een samenhangende ondersteuning. Het spreekt voor zich dat de VKB-afdelingen in het hele land daarin een centrale rol zullen spelen. Via het klavertje-4 (thans de afdelingen, de SBKG'en, de RCBB's en de gemeenteadviseurs kerkbeheer, straks wellicht in plaats van de laatste twee na te melden Pastor Pastorum en de VKB-partners in de regio) kan gericht en actief worden gehandeld, ook ter ondersteuning van nieuwe vormen van kerk zijn. Wij ontwikkelen graag ook daar goede standaarden voor, met u als afdelingen, lokaal present en in de regio en provincie. Wie kent de issues ter plaatse beter dan u?

De orgelbank

De orgelbank van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer biedt plaatselijke gemeenten de mogelijkheid hun pijporgel te koop aan te bieden. Geïnteresseerden kunnen specifieke informatie over de aangeboden orgels opvragen.

Het Vermeulengorgel en het Verschueringorgel zijn verkocht.

Recent is in het bestand opgenomen:

- Een orgel gebouwd door P. Conacher & Co (mechanisch, pedaal pneumatisch, 2 klavieren, vrij pedaal, 20 stemmen)

Voor gedetailleerde informatie over de orgelbank kunt u contact opnemen met:

Centraal Bureau VKB Tel. (078) 639 36 63

E-mail n.dejong@kerkrentmeester.nl

of raadpleeg de website van de orgelbank op kerkmarkt.nl:

kerkmarkt.nl/advertenties/orgelbank

Het forum: ds. K. van den Broeke, mgr. dr. G.J.N. de Korte en mr. Peter A. de Lange

Pastor Pastorum geen kerkbeheerder

Er zijn in dit hele traject ook stevige aandachtspunten. De bisschop is terug in de persoon van de Pastor Pastorum. Dat is een goede zaak op het gebied van pastoraat en missionair kerk zijn. Dat is geen goede zaak om in te zetten op het beheer. Ook de aard en omvang van de apparaatskosten zijn daarbij een meer dan belangrijk punt van aandacht. Dat soort bovenplaatselijke entiteiten hebben in zich groter te groeien en meer te kosten dan bedoeld. Ook ons quotum moet daar uiteraard niet naar toe. De VKB kiest voor inzet van die middelen voor gerichte en gecontroleerde ondersteuning van beheer door onze professionals en afdelingen.

Bij een gezamenlijke integrale aanpak horen immers ook de integrale middelen die daarvoor door onze gemeenten worden opgebracht. Wij willen de leegten en gaten vullen die voorzienbaar ontstaan op het gebied van kerkbeheer door het vertrek van de landelijke kerk daaruit, maar moeten dan ook in staat worden gesteld die fondsen die daar geoormerkt voor zijn voor die doelen in te zetten.

En de circa 1800 gemeentepredikanten als lokale professionals, worden die straks in landelijk verband de kardinalen van de Protestantse Kerk? En hoe flexibel en betaalbaar wordt de predikant nieuwe stijl? Uiteraard is er altijd de spanningsboog tussen roeping en beroep,

tussen zekerheid en risico, maar dat geldt in zekere zin omgekeerd voor de gemeenten ook.

Met de integrale aanpak, flexibilisering, gebiedsgericht en solidair als gemeenten werken moet het mogelijk zijn om ook back to basics te gaan. Ik stel voor dat de predikanten en kerkelijk werkers dit ruimhartig en stevig oppakken als project Bonifatius.

De VKB kiest intussen voluit voor commitment en steun aan de weg die Kerk naar 2025 laat zien. In de uitwerking zijn kwalitatief en kwantitatief dus nog wel de nodige noten te kraken. Dat begint al op vijf terreinen op de synodevergadering van april 2016. De brug naar de Rooms-Katholieke Kerk is ook snel geslagen. De Lange en De Korte, de kerkrentmeester en de bisschop, staan vanavond immers al – opnieuw – broederlijk naast elkaar. Ook al zijn er accentverschillen, de kern van de problematiek en de waarneembare bewegingen komen vergaand overeen.

De vraag is nu of de herinvoering van de bisschop in de Protestantse Kerk voldoende is om te hervormen in ons denken. Wij moeten met elkaar oog hebben voor de oecumene. Maar de invulling ligt daar wat ons betreft op behoorlijk niveau en met behoorlijke standaarden op plaatselijk niveau. Bij de parochianen en bij de gemeenteleden ter plaatse. *'Je eigen mensen zullen weer opbouwen, wat al eeuwenlang*

verwoest ligt; fundamenteen, door vroegere generaties gelegd zullen weer worden hersteld. De HEER heeft gesproken!' Met die opdracht en beloften de hand aan de ploeg!', zo besloot de heer De Lange.

Ds. Beekman: "Ondanks krimp die is en blijft, liggen er ook kansen!"

Na de drie boeiende inleidingen volgde er onder leiding van ds. W.B. Beekman, oud-preses van de Generale Synode van de Nederlandse Hervormde Kerk en gemeentepredikant in Molkwerum en Warns, een forumdiscussie waarvan hieronder een samenvatting. Hij vraagt of de inleiders nog iets aan hun verhaal hebben toe te voegen.

Ds. Van den Broeke vraagt bisschop De Korte hoe bestuurlijke schaalvergroting zich verhoudt tot pastorale schaalverfijning.

Mgr. De Korte wijst erop dat elke geloofsgemeenschap vanuit de Rooms-Katholieke Kerk een lokale raad heeft die een relatie heeft met de gemeenschap. Het is goed denkbaar dat, wanneer er in de eigen parochie geen kerk meer is, de geloofsgemeenschap gebruik maakt van b.v. de aula van een school of van een kerkgebouw van een andere kerk. In die context zijn er mogelijkheden om de plaatselijke geloofsgemeenschap in stand te houden.

Solidariteit

De heer De Lange licht zijn opmer-

Forumdiscussie onder leiding van ds. W.B. Beekman

king over Project Bonifatius nader toe. Er is altijd een spanningsboog tussen roeping en beroep, tussen zekerheid en risico, maar dat geldt ook voor de gemeenten. Er is behoefte aan een goede regeling die aan beide partijen, predikant en gemeente, recht doet. Een regeling die de mogelijkheid biedt dat in voorkomende gevallen de relatie tussen gemeente en predikant beëindigd wordt zonder dat de gemeente daarvoor een riante wachtgeldregeling moet betalen. Onderlinge solidariteit is hier een belangrijk item.

Kerkmodel

Gaan we het presbyteriaanse kerkmodel ten grave dragen? Ik hoop dat de synode er alles aan doet om zich aan de ambten vast te houden. Moet de predikant in een gezagsverhouding werkgever-werknemer zijn werk gaan doen?

Mr. De Lange: Ik heb geen pleidooi gevoerd om afscheid van ons kerkmodel te nemen. De praktijk is dat steeds meer gemeenten te kampen hebben met gebrek aan menskracht, vacatures in kerkenraad raken niet meer vervuld, terwijl ongeveer tweederde van het aantal gemeenten met financiële tekorten wordt geconfronteerd. Ook ik betreur het dat we onze traditie moeten verlaten, maar de tijden veranderen. Predikanten zijn onbetaalbaar, maar het wordt nog vervelender wanneer de gemeenten hen niet meer kan betalen.

Ds. Van den Broeke: Laten we goed

kijken naar wat onze roeping is. In de nota Kerk 2025 worden nieuwe regio's gevormd met eigen verantwoordelijkheden die ingebed worden in de ambtelijke vergadering. Per regio zal er meer ruimte voor eigen invulling zijn dan nu in de classis het geval is, maar de verbondenheid met elkaar moet blijven.

Samenwerking

Hoe zien we die verbinding tussen de Rooms-Katholieke Kerk (RKK) en de Protestantse Kerk in Nederland (PKN)? Het wordt door velen op plaatselijk vlak toegejuicht wanneer er concrete stappen op dit terrein worden ondernomen, b.v. van elkaars gebouwen gebruik te gaan maken. Maar hoe krijgen we dit van de grond?

Mgr. De Korte: In het Noorden zijn hiervan nog geen voorbeelden van te noemen. In krimp situaties heeft men de neiging, hetgeen begrijpelijk is, nog meer vast te houden aan de eigen zelfstandigheid omdat dit een vertrouwd gegeven is. De bisschop moet vanuit zijn hiërarchie zodanig sturing geven dat gelovigen overtuigd raken van het middel dat wordt toegepast om, ondanks de krimp, toch kerk te blijven.

Ds. Van den Broeke: Plaatselijke gemeenten in de PKN zijn zelfstandig mits men voldoet aan bepaalde criteria. In bepaalde situaties is het nodig dat een gemeente meer toezicht van een toezichthoudend college krijgt, maar de kracht ligt in de plaatselijke gemeente. Daar moet

het gebeuren. Initiatieven om te gaan samenwerken moeten van binnenuit ontstaan en niet van bovenaf worden opgelegd, want dat werkt niet.

Mr. De Lange: Kerkrentmeesters zijn bereid met RKK-kerkbesturen en anderen samen te werken. Maar kerkbeheer is geen vrijblijvende zaak. Het is een wezenlijk onderdeel van gemeenteopbouw waarmee op professionele wijze moet worden omgegaan door samen met overtuiging de zaken van kerkbeheer goed aan te pakken. De keuze bij de vraag welk kerkgebouw er voor de eredienst in stand blijft, is er één van.

Opmerking vanuit de zaal: In Joure zijn vormen van interkerkelijke samenwerking. Er zijn gedachten uitgesproken waarbij een visie is ontwikkeld. Daardoor zijn een Werkgroep Visie en een Werkgroep Financieren ontstaan. Er wordt gewerkt vanuit het bottom-up model, want vanuit die basis moet er gewerkt worden. Gepleit wordt voor een intensievere samenwerking, want die kant moet het wel op!

Geloven in groei

Is er nog geloof in groei van de geloofsgemeenschappen?

Mgr. De Korte: Het is niet realistisch om met grote groei rekening te houden. Alleen kleine orthodoxe kerkgenootschappen en evangelische gemeenten maken nog een groei door. De RKK en de PKN

vergrijzen sterk. Sociologisch gezien zullen er weinig nieuwe christenen aantreden, omdat er een crisis is ontstaan over het godsbesef.

Ds. Van den Broeke: Het is maar de vraag waarop je de aandacht vestigt. Laten we het met elkaar over de inhoud hebben, want dan blijkt dat er veel meer momenten zijn die ons samenbinden. Kwaliteit is belangrijker dan kwantiteit. Laten we wat positiever aankijken tegen zaken die moeilijk liggen. De vraag is: hoe managen we de krimp.

Mr. De Lange: Bij Geloven in groei gaat het er onder meer om dat we alle zeilen bijzetten met een andere koers te gaan varen en ons niet blind staren op de lege stoelen in de kerk. De gemeente moet een missie en visie hebben die gebaseerd is op haar kerntaken. Laten we met elkaar de verkondiging gaande houden, de godslamp brandende houden. Zet de kerk open voor het ont-moeten en niet alleen op zondag. Door met elkaar aan de slag te gaan, ontstaat er nieuw perspectief.

Ds. Beekman rondt af door te constateren dat er krimp is die blijft en wanneer de wind niet van richting verandert, moeten we de zeilen bijstellen. "Alle drie de sprekers hebben aangegeven dat een krimpsituatie ook kansen biedt, mits we terug gaan naar de kern van de zaak, namelijk dat de kerk aandacht voor de ander moet houden. Daar gaan we met elkaar aan werken", zo besloot ds. Beekman.

Hierna bedankt afdelingsvoorzitter De Koe de inleiders en de forumleider voor dit schitterende symposium, onder aanbidding van bloemen en een Friese mand met inhoud.

Feenstra vindt beëindiging doorgeven van GBA-gegevens onbegrijpelijk

Dat kerken op termijn geen gegevens meer ontvangen uit de gemeentelijke basisadministratie (GBA), is „een groot schandaal.“ Dat zegt Haaije Feenstra, directeur van de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland (PKN), in een reactie op het besluit van minister Plasterk van Binnenlandse Zaken om een einde te maken aan de praktijk dat de overheid gegevens zoals verhuizing of overlijden doorgeeft aan de kerk, zo meldt het Friesch Dagblad van 22 maart jl.

De Stichting Interkerkelijke Ledenadministratie (SILA) houdt op dit moment mutaties bij van leden van de Protestantse Kerk in Nederland, de Rooms-Katholieke Kerk, de Algemene Doopsgezinde Sociëteit, de Oud-Katholieke Kerk, de Vrije-Katholieke Kerk, de Nieuw Apostolische Kerk en het Leger des Heils. Verhuis- en overlijdensberichten van kerkleden komen via SILA vanuit de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) naar deze kerken toe. Andersom geeft SILA aan- en afmeldingen vanuit de kerken door aan de GBA. Niet alleen kerken ontvangen zo gegevens uit de GBA, maar ook andere organisaties.

De Tweede Kamer nam begin maart 2016 een motie van D 66 aan, waardoor kerken en andere religieuze gemeenschappen niet langer informatie over hun leden mogen ontvangen vanuit de GBA. Alleen CDA, ChristenUnie en SGP stemden tegen. Minister Plasterk heeft nu laten weten dat hij de motie zal uitvoeren. Kerken krijgen twee jaar de tijd om de ledenregistratie op een andere manier in te richten.

"Ik vind het schandalig dat iets wat tientallen jaren perfect werkt, niet meer kan worden voortgezet omdat we een kerk zijn", zo reageert de heer Feenstra. "Andere organisaties, of het nu gaat om pensioenbedrijven of verzekeringsmaatschappijen, kunnen gewoon gebruik blijven maken van de gegevens uit het

GBA." Dat er scheiding moet zijn tussen kerk en staat; daar is hij het mee eens. "De indruk die nu echter wordt gewekt is dat de kerk in de GBA neust naar jouw gegevens. Dat is onzin. Wij krijgen alleen maar een bericht door wanneer een lid van ons is verhuisd of is overleden. Het functioneert als een soort schakelkastje. Dat loopt gesmeerd. Wij krijgen daar nooit klachten over. Daarom is het zo ironisch dat de politiek nu roept dat dit moet stoppen."

Het wegvallen van dit systeem is storend voor het kerkelijk functioneren, vooral pastoraal gezien, meent de heer Feenstra. Het gevolg is dat leden zelf verantwoordelijk worden voor het bijhouden van gegevens, net als plaatselijke gemeenten. "Stel je voor: je moeder woont in Sneek en moet naar een verzorgingshuis in Wommels. Straks komt er geen bericht meer binnen bij de kerk van Wommels dat zij is binnengekomen. Die kan zich dus niet gastvrij opstellen naar haar. Terwijl ze misschien decennialang actief bij het kerkelijk leven betrokken was. Op tachtigjarige leeftijd bedenkt ze misschien niet meteen: ik moet het kerkelijk bureau bellen om mijn gegevens door te geven".

"Voor een overheid die een participatiemaatschappij bepleit, is dit een onbegrijpelijk besluit", vindt de heer Feenstra. "De kerk is bij uitstek een organisatie die zorg verleent, eenzaamheid probeert te ondervangen en mensen in de samenleving met elkaar verbindt. Dan moeten kerken wel worden gefaciliteerd om hun bijdrage te leveren."

■ Zonnepanelen op Oostpoort hervormd Gouda

Op het dak van kerkgebouw de Oostpoort in Gouda worden deze zomer honderd zonnepanelen geplaatst. Dat heeft de hervormde wijkgemeente onlangs bekend gemaakt, zo meldt het Reformatorisch Dagblad van 18 februari 2016. De panelen moeten de wijkgemeente 15.000 watt per jaar leveren, ongeveer 50 procent van het verbruik van de Oostpoort. De financiering gebeurt grotendeels via crowdfunding, waarbij gemeentelieden voor € 150 een paneel kunnen adopteren. Daarnaast heeft het college van kerkrentmeesters € 5.000 toegezegd. Eenzelfde toezegging is er van de Goudse werkgroep "Kerk en milieu".

"We willen dit al jaren", vertelt Gert Olbertijn, voorzitter van de denktank Groene Genade van wijkgemeente de Oostpoort. "Eerder liep het steeds vast op de kosten en de financiering, maar nu was het aanbod echt te mooi om te laten lopen. De prijzen van de zonnepane-

len zijn de afgelopen jaren flink gedaald. En een Goudse ondernemer bood de panelen aan voor een bijzonder scherpe prijs. "De crowdfunding verloopt zo goed dat Olbertijn hoopt dat alle 100 panelen geadopteerd worden door gemeentelieden. "De eerste dag dat de actie liep, zijn er al 35 panelen geadopteerd".

Kerkbalans 2017

De Actie Kerkbalans 2017 zal worden gehouden van 21 januari t/m 5 februari 2017.

■ Liudgerkerk Oldehove heropend

Het Reformatorisch Dagblad van 4 maart jl. meldt dat in het Groningse Oldehove de historische Liudgerkerk op 11 maart 2016 feestelijk zou worden heropend. De kerk, een romano-gotisch bouwwerk uit de 13e eeuw met een zadeldak uit de 15e eeuw, werd in 2013 overgedragen aan de Stichting Oude Groninger Kerken (SOGK).

Sindsdien is een aantal verbeteringen aan het interieur aangebracht. Zo zijn een nieuwe keuken, een toiletvoorziening en moderne verwarming gerealiseerd. Ook is een semipermanent podium in de kerk aangebracht en is een deel van het interieur opnieuw geschilderd. Het éénklaviers orgel van Van Oeckelen uit 1903 staat er eveneens weer spic en span bij.

In 2009 fuseerde de hervormde gemeente Oldehove-Niehove met de gereformeerde kerk van Oldehove. Sindsdien maakt de protestantse gemeente Oldehove-Niehove voor haar kerkdiensten nog maar sporadisch gebruik van de Liudgerkerk.

Lakerveld

ingenieurs- & architectuurbureau

Periodiek Instandhoudingsplan - Restauratieplan - Uitbreiding - Herbestemming - Transformatie

Interieurplan - Bouwhistorisch onderzoek - Nieuwbouw - Herinrichting - Bouwkundige opname

Noordzijde 95¹ | 4225 PL Noordeloos | 0183-582600
info@lakerveld-noordeloos.nl | www.lakerveld-noordeloos.nl

Lebuïnuskerk Deventer luidt noodklok

Het Reformatorisch Dagblad van 15 januari 2016 meldt dat de Lebuïnuskerk van de protestantse gemeente van Deventer een jaarlijks tekort van ruim € 50.000 heeft.

“Wat is er aan de hand met de kerk van, eens Jacobus Revius? Wytze de Jong, voorzitter van de stichting Exploitatie Lebuïnuskerk: “We hebben veel te bieden, maar kunnen het niet alleen. De Lebuïnus is van ons allemaal.” Hij maakte tijdens een vergadering van de Deventer gemeenteraad op 13 januari jl. gebruik van de mogelijkheid om in te spreken bij de behandeling van een raadsvoorstel over een “principiële Religieus Erfgoed”.

“Als stichting lopen we de laatste jaren aan tegen een groot tekort op de exploitatie van onze Lebuïnus. Dat kan zo niet langer doorgaan.” Het gaat om een tekort in de orde van grootte tussen € 50.000 en € 80.000 per jaar. “Een tijdlang hebben we die tekorten als protestantse gemeente zelf gedragen. Maar op een gegeven moment zeiden we: onze eerste verantwoordelijkheid ligt op het terrein van de evangelieverkondiging. We hebben toen de stichting Exploitatie Lebuïnuskerk opgericht. Per 1 januari jl. heeft die een nieuw bestuur. En we proberen er nu alles aan te doen om mensen te mobiliseren, ervan te overtuigen dat de verantwoordelijkheid voor de Lebuïnus bij ons allemaal ligt.” Er dreigt nog geen sluiting, maar er moet wel wat gebeuren.

Op 13 januari vroeg de heer De Jong het Deventer gemeentebestuur dan ook om „ruggensteun, ook vanuit de Deventer gemeenschap”. “Samen moeten wij de Lebuïnus open houden en zorgen voor een sluitende exploitatie.

De Lebuïnus is kerk in de samenleving, is kerk in de stad.” De voorzitter wees er onder meer op dat het middeleeuwse bedehuis Unesco-werelderfgoed is en – „dankzij onze vrijwilligers” – elke dag open is voor bezoekers. Jaarlijks trekt de kerk

50.000 toeristen, en daarnaast zo’n 30.000 mensen uit Deventer en omgeving „die op zoek zijn naar rust, naar bezinning, of die willen genieten van de prachtige Lebuïnus.”

In dat kader vroeg hij het gemeentebestuur om „mee te doen” waar het gaat om onder meer het terugbrengen van „onze belangrijkste kostenpost”, de energiekosten, te participeren in het verzekeringsrisico van de kerk en „mee te denken over de „noodzakelijke onderhoudskosten die ook in de toekomst op ons af zullen komen.” „De discussie ging daar niet echt over, die ging natuurlijk meer over de nota religieus erfgoed als geheel. Daarin komen ook de andere Deventer kerken aan de orde. Maar je kon wel begrip voor ons standpunt merken, zo van: We kunnen ons niet voorstellen dat de Lebuïnus ooit zou moeten sluiten. De Lebuïnus is een icoon.

Ik hoop dus dat onze boodschap duidelijk is geweest. Want de noodzaak om te komen tot een kloppende begroting is groot. Willen we de Lebuïnuskerk openhouden, dan is het gewoon alle hens aan dek”, aldus de heer De Jong.

■ Mitterreither orgel in Koepelkerk Berlikum (Fr.) gerestaureerd

De Protestantse Gemeente Berlikum heeft op 22 januari jl. het gerestaureerde Mitterreither orgel in de Koepelkerk weer in gebruik genomen. Het orgel dateert uit 1780 en is gebouwd door de Leidse orgelmaker Johannus Josephus Mitterreither en is het enige orgel van zijn hand in Friesland. Het is ook het enige orgel in Friesland met 1 handklavier en het is zeer ruim bemeten met 14 stemmen.

De restauratie in 2015 heeft bijna een jaar geduurd. De totale kosten zijn begroot op € 99.000 en zijn gefinancierd met subsidie van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de provincie Friesland

(€ 45.000) Door 13 fondsen is € 39.000 bijgedragen, terwijl het restant van € 15.000 voor rekening van de protestantse gemeente komt. De restauratie is uitgevoerd door Orgelmakerij Reil uit Heerde, die het orgel al zeer lang in onderhoud heeft. Restauratie was noodzakelijk na de laatste restauratie in 1970. De windlade lekte zoveel lucht, dat het orgel niet meer bespeelbaar was. Ook is er herstelwerk uitgevoerd aan de orgelpijpen en het klavier.

Nieuw is, dat het orgel uitgebreid is met een transpositieklavier. Het orgel is namelijk een halve toon lager gestemd, dan tegenwoordig gebruikelijk is en dat maakt het lastig om het orgel als begeleidingsinstrument te gebruiken. Met dit transpositieklavier is dit verholpen. Het orgel kan nu in zowel de (licht aangepaste) oude stemming als begeleidingsinstrument bij andere instrumenten en solisten worden gebruikt.

■ Orgel Tietjerk kan weer jaren vooruit

Op 21 februari jl. nam de Protestantse gemeente van Tietjerk haar gerestaureerde Bakker & Timmenga-orgel opnieuw in gebruik. Het orgel uit 1887 is het afgelopen jaar gerestaureerd. Het groot onderhoud was hard nodig, want de vorige restauratie was zo’n veertig jaar geleden.

Bij de huidige restauratie hebben onder meer de klavieren een opknapbeurt gekregen, net als de windladen waar lekkage is voorkwam. “Ook zijn moderne constructies die ten onrechte bij de vorige restauratie waren aangebracht, weer vervangen”, licht orgeladviseur Theo Jellema toe, die de restauratie heeft begeleid.

Verder is het speel- en registermechaniek opnieuw afgeregeld, is het pijpwerk schoongemaakt en is waar nodig de intonatie bijgewerkt. Het onderhoud heeft zo’n € 35.000 gekost, waarvan 60 procent overheidssubsidie is verstrekt. Voorts hebben twee stichtingen een bijdrage gegeven, terwijl ook het orgelfonds van de gemeente is aangesproken.

Onderhoud aan Grote Kerk Breda: dé Nassaukerk van Nederland

Grote kerk Breda

„Welkom in de grootste Nassaukerk van Europa”, roept een banner bij de ingang het winkelend publiek toe. Hier, in de Grote Kerk van Breda, liggen alle leden van het huis Nassau vóór Willem van Oranje begraven. Actie tegen verval van het rijksmonument is echter dringend nodig, zo meldt het Reformatorisch Dagblad van 5 november vorig jaar. Hoog torent de Grote of Onze-Lieve-Vrouwekerk boven de stad uit. Dat “Onze-Lieve-Vrouwe” – Maria – dateert nog uit de tijd voor 1637. In dat jaar kwam het gotische bedehuis definitief in handen van de protestanten. Nog altijd komt de Protestantse Gemeente van Breda, eigenaar van de kerk, er ‘s zomers en op kerkelijke hoogtijdagen bijeen. De rest van het jaar maakt zij gebruik van andere kerkelijke gebouwen.

“Van welke kant je Breda ook binnen komt, altijd zie je de prachtige toren van de Grote Kerk”, zegt Willem van der Vis, directeur van de

Stichting Grote Kerk. De Stichting is verantwoordelijk voor het beheer en het onderhoud van het godshuis, dat behalve rijksmonument een van de vier topmonumenten van Brabant is – naast de Sint-Jan in ‘s-Hertogenbosch, het Markiezenhof in Bergen op Zoom en het kasteel Heeswijk in Heeswijk-Dinther. “Dat brengt de nodige zorgen met zich mee”, zegt Van der Vis, al spreekt hij liever van “uitdagingen”.

Tussen 1995 en 1998 onderging de Grote Kerk een ingrijpende restauratie. Maar ook in die tijd was er al te weinig budget. Er was € 11 miljoen ter beschikking, maar eigenlijk was er € 30 miljoen nodig. Na de restauratie was het gebouw wind- en waterdicht. Maar af was het werk niet, met als gevolg dat groot onderhoud nu dringend nodig is. “De witte kalksteen waarmee de kerk is gebouwd, gaat tachtig tot honderd jaar mee. Tijdens de laatste restauratie is een deel van wat toen

kapot was, vervangen. Maar de slijtage van de rest ging wel verder. Voor de leien op het dak geldt hetzelfde”.

Vorig jaar luidde de stichting, samen met een aantal andere grote stadskerken, de noodklok bij het Rijk in verband met het uitblijven van de zogenoemde BRIM-subsidie. Met succes: vanaf 2016 tot 2022 ontvangt de stichting € 160.000 per jaar. Maar jaarlijks hebben we € 500.000 nodig. Door middel van acties – mensen kunnen een lei kopen bijvoorbeeld – en verhuur proberen we de resterende € 180.000 per jaar op te brengen. Op de vraag of het koningshuis zelf bijdraagt gelet op de historie van deze kerk, zegt Van der Vis: “Daar ga ik niet van uit, gezien het grote aantal koninklijke panden dat ook onderhouden moet worden. Anderzijds, het zou triest zijn als deze kerk in verval raakt. Het gaat toch om dé Nassaukerk van Nederland?”.

Koninklijke onderscheidingen 2

Ir. D. Hoogendoorn

Tijdens de lintjesregen ter gelegenheid van Koningsdag 2016 kwamen totaal 2.752 personen in aanmerking voor een koninklijke onderscheiding. Onder hen waren vele vrijwilligers die deze onderscheiding kregen op grond van hun verdiensten die zij voor de kerkelijke gemeenten en/of voor de kerk in haar geheel verrichtten.

Uit de buitengewone editie van de Staatscourant van 26 april 2016 staat de volledige lijst van personen die tijdens de afgelopen Koningsdag een koninklijke onderscheiding ontvingen.

Zoals vanouds worden zij die een koninklijke onderscheiding krijgen voornamelijk op grond van hun

G. Koffeman

werkzaamheden voor de kerk, vermeld onder de rubriek Veiligheid en Justitie.

Dit jaar was er een milde lintjesregen voor een viertal bestuurders van het hoofdbestuur van de VKB. In zijn woonplaats Piershil kreeg mr. Peter A. de Lange, o.m. voorzitter van het dagelijks- en hoofdbestuur van de VKB, uit handen van de burgemeester van de Gemeente Korendijk de versierselen uitgereikt behorende bij zijn benoeming tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. Eenzelfde onderscheiding was er voor ir. D. Hoogendoorn, hoofdbestuurslid van de VKB, uit Eelde wiens naam ook onder de rubriek "Veiligheid en Justitie vermeld staat.

Mr. P.A. de Lange

In de rubriek "Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties" staat o.m. vermeld dat tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau zijn benoemd drs. C. de Raadt uit Bodegraven, o.a. vice-voorzitter van de VKB en de heer G. Koffeman uit Oudewater, lid van het dagelijks- en hoofdbestuur van de VKB.

Tot Lid van de Orde van Oranje-Nassau werden benoemd:

- Mevr. G.A. Bestebreuer-Lagerwerf, vrijwilligster van de Dorpskerk hervormde gemeente Oud-Beijerland;
- G. Bräuner, ouderling-kerkrentmeester protestantse gemeente Drachten;
- G. Brouwer, voorzitter college van kerkrentmeesters protes-

Nieuw restauratieplan voor Schnitgerorgel in Zwolle

Het Friesch Dagblad van 31 maart jl. meldt dat de Stichting Schnitgerorgel Zwolle opdracht heeft gegeven aan orgeladviseur Cees van der Poel om een bestek op te stellen voor de restauratie van het uit 1721 daterende orgel in de Grote of Sint Michaëlskerk van Zwolle. De doelstelling van de vorige restauratie uit 1956, "terug naar 1721", geldt opnieuw als uitgangspunt, maar de uitvoering wordt in lijn gebracht

met de huidige inzichten in de oorspronkelijke staat van het orgel.

De bouw van het orgel was in 1718 een van de laatste opdrachten van Arp Schnitger (1648-1719) uit Hamburg, die wordt gezien als de 'Stradivarius van de orgelbouw'. Zijn zoon Frans Caspar Schnitger leverde het Zwolse orgel op in 1721. Hij verhuisde er speciaal voor naar Zwolle. Het orgel was met vier

handklavieren, pedaal en 63 registers het grootste in ons land.

Meer dan een eeuw deed het Schnitgerorgel dienst in ongewijzigde staat. In de negentiende en in de eerste helft van de twintigste eeuw werden er wijzigingen uitgevoerd onder invloed van een veranderde muzikale smaak. In 1956 reconstrueerde de Zaanse orgelmaker Dirk Andries Flentrop (1910-

2016 tijdens Lintjesregen 2016

Drs. C. de Raadt

- tantse gemeente Exmorra-Allingawier;
- O. Bijlstra, o.a. kerkrentmeester te Westergeest;
- mevr. A.J. den Daggelder-de Zeeuw, vrijwilliger hervormde gemeente te Aalst;
- mevr. J.M. Engels-Dieleman o.a. voorzitter kindernevendienst hervormde gemeente Strijen;
- C. Ferbeek, o.a. diaken/ouderling-kerkrentmeester protestantse gemeente Oudega;
- J. H. Gerth, coördinator jeugdwerk gereformeerde kerk van Stadskanaal;
- mevr. A. Golverdingen, vrijwilliger St Jans wijkgemeente te Gouda;
- A. Heeling, o.a. kerkrentmeester te Bellingwolde en bestuurslid

- van de afdeling Groningen van de VKB;
- Mevr. B. Helman-Bos, o.a. kerkenraadslid van de protestantse gemeente te Westermenden;
- A. Hemssems, kerkrentmeester protestantse gemeente te Ter Apel;
- mevr. J. Hempel-van Egmond, diaken en hulpkoster Open Hofkerk Oud-Beijerland;
- mevr. P.J. Heyt-de Groot, vrijwilligster protestantse gemeente Nieuwland (Klaaswaal);
- mevr. J. Hoekzema-Oskam, vrijwilliger hervormde gemeente Bedum;
- A. Hoogstra, o.a. kerkrentmeester protestantse gemeente West-Terschelling;
- mevr. A.G. Jansma-Kamstra, vrijwilliger gereformeerde kerk Delfzijl;
- W.N. Moret, vrijwilliger hervormde gemeente Strijen;
- Mevr. C. Oosterhof- de Jong, o.a. scribe van de protestantse gemeente "De Regenboog" te Ter Apel;
- J.A. Roukema, o.a. lid kerkenraad van de gereformeerde kerk van Stadskanaal;
- T. Smit, vrijwilliger van de protestantse gemeente Bedum
- G.J. Timmer, vrijwilliger hervormde gemeente Schildwolde-Overschild-Hellum
- J. Visser, diaken van de hervormde gemeente te 's-Gravendeel;
- Mevr. G.I.M. Visser-Romeling, koster van de Woldkerk en

- ouderling van de hervormde gemeente Schildwolde-Overschild-Hellum
- J.P. Visser, koster van de Woldkerk van de hervormde gemeente Schildwolde-Overschild-Hellum;
- J. Vreeman, scribe en ouderling protestantse gemeente Zuid-Beijerland;
- R. de Vries, kerkrentmeester te Garnwerd en sinds 2015 secretaris van de afdeling Groningen van de VKB;
- Mevr. S.A. Udema-Slijm, vrijwilliger hervormde gemeente Uitwierde;
- A. Walma, o.a. voorzitter van de diaconie van de protestantse gemeente Winschoten;
- B. Zwart, bestuurslid van de Stichting Nicoladkerk te Appingedam

Ongetwijfeld zijn er nog veel meer personen die vanuit hun kerkenwerk de vorige maand een Koninklijke onderscheiding ontvingen. Helaas staat, in tegenstelling tot een aantal jaren geleden, in de buitengewone editie van de Staatscourant niet meer vermeld vanuit welke hoedanigheid men deze onderscheiding kreeg.

Daarom wenst de redactie van "Kerkbeheer" iedereen die de vorige maand een Koninklijke onderscheiding ontving wegens werkzaamheden voor onze gemeenten of voor de Kerk in haar geheel, van harte geluk.

2003) de oorspronkelijke staat van het orgel. Sindsdien genoot het orgel wereldwijd grote belangstelling door concerten en concoursen en door vele opnamen van grammofoonplaten en cd's. Vorig jaar nog maakten Manuel Tomadin uit Italië en Megumi Yoshida uit Japan cd-opnamen. Recent legde de titularis van de Grote Kerk, Toon Hagen, een uitvoering van Canto Ostinato van Simeon ten Holt vast.

In 2013 zijn de blaasbalgen van het orgel gerestaureerd. Met maar liefst twaalf balgen betreft het de grootste bewaarde windvoorziening van de familie Schnitger. Orgeladviseur Cees van der Poel deed onderzoek naar de geschiedenis en de technische staat van het orgel. Daarbij kwam veel nieuwe informatie boven water. Een handelseditie van het onderzoeksrapport is in voorbereiding. De huidige staat van

het orgel is op een aantal punten zorgelijk. In 1956 zijn onderdelen van Schnitger vervangen door modern materiaal met een twijfelachtige duurzaamheid. Bijzonder is dat men veel originele onderdelen sinds 1956 bij het orgel bewaarde. Een groot aantal daarvan kan herplaatst worden. Uit het bestek en de offerte zal blijken hoe duur de restauratie zal uitvallen.

Boekje verschenen over beheer van kerkgebouwen in tijden van krimp

Kerkbeheer is in veel gemeenten van de Protestantse Kerk een moeilijke opgave. Bijvoorbeeld omdat de gemeente de kosten niet meer kan opbrengen, omdat er niet genoeg deskundige mensen zijn om het gebouw te beheren of omdat er gebouwen overblijven bij het samengaan met een andere (wijk)gemeente. Dan wordt de last soms te zwaar.

In het kader van het 'ontzorgen van gemeenten' verscheen onlangs het boekje *Beheer van kerkgebouwen in tijden van krimp*. Een staalkaart van mogelijkheden. (36 pagina's A4-formaat).

Het is een vraagbaak voor kerkenraden, kerkrentmeesters, beleidsmakers en beheerders die moeten nadenken over de toekomst van hun kerkgebouw. Het biedt een waaier aan mogelijkheden als instrument om een keuze te maken die het beste bij hun lokale situatie past. Bij het in kaart brengen van de praktische aspecten van dit proces is volop geput uit de ervaringen die in gemeenten al is opgedaan.

In drie hoofdstukken worden de belangrijkste 'krimpaspecten' belicht: het kerkgebouw, de menskracht, de financiën. In elk van deze hoofdstukken wordt het vraagstuk omschreven en afgesloten met een beschrijving van de kansen, die zich kunnen voordoen. Instructief is een

uitvoerig overzicht per regio van organisaties en personen waar men om advies en steun kan aankloppen. Dat kunnen personen of organen binnen de Protestantse kerk zijn, maar ook particuliere stichtingen voor oude kerken en subsidiemogelijkheden voor instandhouding van monumenten.

Deze "staalkaart" presenteert zich als een groeidocument. Lezers worden uitgenodigd nieuwe ervaringen en 'best practices' te melden, zodat we van elkaar leren binnen de kerk. Het boekje sluit af met een lijst van organisaties en

deskundigen, een begrippenlijst en een overzicht van literatuur om verder te lezen.

Samenstelling: projectgroep ontzorgen kerkgebouwen. Het boekje kost € 8,95 inclusief verzendkosten en is te bestellen via www.protestantsekerk.nl/webwinkel

Bij de bestelling van het boekje kan ook een pdf-bestand worden aangevraagd, waarin gezocht kan worden op steekwoorden, en doorgeklikt worden naar in de tekst vermelde websites (niet los verkrijgbaar).

■ Festival in historische kerkjes Groningen

Op zaterdag 21 mei a.s. zijn de twaalfde en dertiende eeuwse kerkjes van de Stichting Oude Groninger Kerken in het historische wierdenlandschap opnieuw podium en decor voor het festival met muziek, poëzie, theater of lezingen.

Dit jaar staan er meer dan 20 verschillende acts op het programma. Het festivalthema "Leven in verhalen" wordt ingeluid door Henk van Os, hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam, en journalist/

dichter Marjoleine de Vos. Met de start in Appingedam, ontdekt men in de historische binnenstad en de omliggende wierdedorpen intieme optredens in de oudste kerkjes van Nederland. Meer informatie is te vinden op de website: www.terugnaarhetbegin.nl.

■ Kerk Grijskerke te koop

Het Reformatorisch Dagblad van 10 maart jl. meldt dat de protestantse gemeente van Grijskerke (Zld.) de voormalige gereformeerde Opstandskerk afstoot. Het onderhoud

van twee kerkgebouwen, de Michaëlskerk en de Opstandskerk, wordt te duur. De vraagprijs voor het in 1967 gebouwde bedehuis is € 310.000. Van de opbrengst wil de gemeente de Michaëlskerk in het centrum van het dorp toekomstbestendig maken.

Onderscheidingen van de VKB

GOUD MET BRILJANT

toegekend aan:

Jan Bernhard Toussaint van der Wal,
Kloosterkerk Ter Apel, 62 jaar
organist

J.B.T. van der Wal, Ter Apel

GOUD

toegekend aan:

Arie Jan Mathijs Bos, Bergschenhoek,
40 jaar organist

Tijmen Heinen, Bunschoten, 43 jaar
administrateur verjaardagsfonds

T. Heinen, Bunschoten

Gijsbert Cornelis Alderliesten,
Lewedorp, 42 jaar organist

Johannette Josephine Maria Ros-
Jongejan, Pijnacker-Delfgauw, 46
jaar vrijwilligster verjaardagsfonds
en van het Centraal Contact

Frans Gort, Rozenburg, 40 jaar
organist en cantor

F. Gort, Rozenburg

ZILVER

toegekend aan:

Catharina van der Vliet-Kampher-
beek, Asperen, 25 jaar koster

*C. van der Vliet-Kampherbeek,
Asperen*

Sjoerd van der Meijden, Pijnacker-
Delfgauw, 25 jaar organist

*S. van der Meijden,
Pijnacker-Delfgauw*

Doekele Dijkstra, Elahuizen, 31 jaar
organist

D. Dijkstra, Elahuizen

Pieter Kop, Leiden, 30 jaar penning-
meester Maranathawijkgemeente

P. Kop, Leiden

Elise Johanna Beverloo-Meurs,
Nijmegen, 30 jaar koster Pauluskerk,
coördinator Kerkbalans, ledenadmi-
nistratie LRP en kerkelijk bureau

E.J. Beverloo-Meurs, Nijmegen

Nicolaas van Oudheusden, Putters-
hoek 36 jaar organist

Jan Johan Aversch, Rijssen, 25 jaar
organist

Jelle Schulenburg, Rijssen, 25 jaar
collectant

Mannes Tjihof, Rijssen, 25 jaar koster

*J.J. Aversch, J. Schulenburg,
M. Tjihof, Rijssen*

Pieter Johannes Anthonius Klüver,
Zwammerdam, 25 jaar kerkrent-
meester-administrateur

P.J.A. Klüver, Zwammerdam

BRONS

toegekend aan:

Daan Gerrit van Apeldoorn, Epe
Grote Kerk, 13 jaar ouderling-
kerkrentmeester

D.G. van Apeldoorn, Epe

Hendrik Zijlstra, Maarssen, 12,5 jaar
koster

H. Zijlstra, Maarssen

Witze Jelle Jager, Ryptsjerk, 10 jaar
administrateur en beheerder
kerkhof

W.J. Jager, Ryptsjerk

Insignes van de Protestantse Kerk in Nederland

ZILVER

toegekend aan:

Albertha Alberdina Kamphuis-van
Buren, Hellendoorn, 25 jaar ZWO
commissie

BRONS

toegekend aan:

Francina Wilhelmina Lindhout-Tim-
mers, Warmond, 18 jaar diverse
functies

*F.W. Lindhout-Timmers, A.J.J. Bik, S.
Wiersma, Warmond*

André Ijsbrand Bik, Warmond, 8 jaar
voorzitter kerkrentraad/ouderling

Schelte Wiersma, Warmond, 20 jaar
diverse functies

**Verdient er iemand in uw
gemeente
ook een onderscheiding?**

**Vraag nu het formulier aan
via info@kerkrentmeester.nl
of bel 078-6393666.**

■ **Tekort van € 20 miljoen voor herstel Eusebiuskerk Arnhem**

Voor de restauratie van de monu-
mentale Eusebiuskerk in Arnhem is
er een tekort van bijna € 20 miljoen.
De provincie Gelderland en de
gemeente Arnhem gaan gezamenlijk
zo snel mogelijk met de Minister van
OC&W overleggen over een extra
financiële bijdrage, zo meldt het
Reformatisch Dagblad van 7 april
2016.

De Stichting Eusebius, die verant-
woordelijk is voor behoud en
exploitatie van het stadsgezicht van
Arnhem, heeft de miljoenen nodig
om de restauratie af te ronden. Als
een oplossing uitblijft, valt de
restauratie in april 2016 stil. "Wij
beseffen dat de nood voor de
Eusebius hoog is en daarom trekken
wij voor een oplossing gezamenlijk
op met de gemeente Arnhem, aldus
Gedeputeerde Staten.

Voor de restauratie van rijksmonu-
menten in de provincie heeft

Gelderland totaal circa € 3,4 miljoen
per jaar beschikbaar. In 2012 droeg
het ministerie van OC&W de verant-
woordelijkheid voor rijksmonumen-
ten over aan de provincies.

Voor grote restauraties van monu-
menten van de buitencategorie, zou
een aparte regeling worden getrof-
fen, maar die is er nog niet. "Wij
zullen er ons best voor doen om in
ieder geval de Eusebius hoog op de
lijst van deze eventueel toekomstige
regeling te krijgen", beloven
Gedeputeerde Staten.

De restauratie van de toren is
volgens Stichting Eusebius urgent,
omdat mogelijk delen van de
natuurstenen bekleding loslaten.
"Als er niet snel iets gebeurt, is het
risico groot dat de kerk een bouwval
wordt. Dit betekent concreet dat de
Eusebius, een Gelders icoon van
formaat, verloedert en een schand-
vlek voor de omgeving vormt".

De gemeente Arnhem heeft € 2,4
miljoen gereserveerd voor de
Eusebiuskerk.

De VKB biedt in samenwerking met Marsh en Mercer een breed assortiment aan verzekeringen. Deze verzekeringen zijn op maat gemaakt voor de VKB-leden en hebben zeer scherpe premies. Op de internetsite www.vkb-verzekeringen.nl kunt u verzekeringen afsluiten, schaden melden en informatie handig terugvinden. Voor gemeenten, betrokken medewerkers, predikanten, maar ook vrijwilligers zijn adequate verzekeringen beschikbaar. De meeste VKB-leden maken al gebruik van onderstaande verzekeringen:

Marsh:

- bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering
- brandverzekering
- fraude- en berovingverzekering
- wettelijke aansprakelijkheidsverzekering
- rechtsbijstandverzekering
- werkgeversaansprakelijkheid

Mercer:

- groepsreis/ongevallenverzekering
- ongevallenverzekering voor vrijwilligers
- persoonlijke ongevallenverzekering
- vervangingsverzekering predikanten
- verzuimverzekering
- WGA-gatverzekering
- zorgverzekering

Uw contactpersoonDimfie van Sundert | 010 - 4060520 | info.vkb@mmc.com**Uw contactpersoon**Sai Fong Lam | 010 - 4060962 | info.vkb@mmc.com

VERENIGING VOOR
KERKRENTMEESTERLIJK
BEHEER IN DE PKN

BELANGENBEHARTIGING • DIENSTVERLENING • KENNIS INSTITUUT

De Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer is de organisatie van beheerders in de Protestantse Kerk in Nederland. De VKB zorgt voor de belangenbehartiging en de dienstverlening voor haar leden.

Daarnaast is de Vereniging een kennisinstituut ten dienste van kerkrentmeesters en alle andere beheerders in de Kerk. De VKB beschikt daartoe over veel kennis en ervaring op het gebied van geldwerving, gebouwen en monumenten, beheer van begraafplaatsen, verzekeringen, enz.

De VKB weet wat er speelt in de kerk en in de wereld daar omheen. Zij weet wat kerkelijke gemeenten nodig hebben en zoekt daar betaalbare oplossingen voor. Protestantse gemeenten, Hervormde gemeenten, Gereformeerde kerken en Evangelisch-Lutherse gemeenten, maar ook externe relaties die binnen de doelstellingen van de Vereniging vallen, kunnen gebruik maken van de volgende diensten van de VKB:

- **MAATWERK IN VERZEKERINGEN:**
nu al ruim 6000 verzekeringen, ondergebracht bij Marsh/Mercer, voor WA, bestuurdersaansprakelijkheid, rechtsbijstand, ongevallen, fraude en beroving, vervanging van predikanten, zorg en inkomen, inkomensverzekeringen onder op maat gemaakte polisvoorwaarden en tegen uiterst scherpe premies.
- **STEUN BIJ GELDWERVING:**
al het materiaal voor de actie Kerkbalans, eigen folders en brochures voor uw gemeente, advies voor de plaatselijke geldwerving.
- **ADVIEZEN VOOR BEHEERDERS:**
over kerktorens, orgels en kerkverwarming, belastingwetgeving en beheer van kerkelijke begraafplaatsen.
- **PUBLICATIES:**
handleiding voor kerkrentmeesters, modellen voor plaatselijke regelingen, overeenkomsten en tarieven.
- **ONDSCHIEDINGEN VOOR VRIJWILLIGERS:**
draaginsignes en speldjes bij jubilea van kerkelijke medewerkers.

VKB - IN DIENST VAN DE KERK

Centraal Bureau Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer
in de Protestantse Kerk in Nederland
Nicolaas Maessingel 271D, 3311 KS Dordrecht
Postadres: Postbus 176, 3300 AD Dordrecht.
Telefoon: 078 - 639 36 66, Fax: 078 - 631 59 49
E mail: info@kerkrentmeester.nl
Website : www.kerkrentmeester.nl